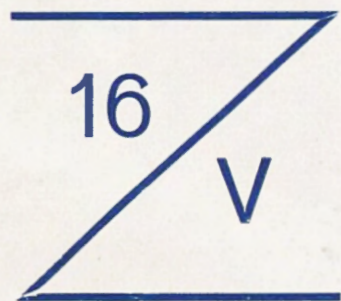

СВЯТО ПОДЕБРАДСЬКОЇ АКАДЕМІЇ

1922

1932

ПОДЕБРАДИ 1932

ВИДАННЯ ТОВАРИСТВА ПРИХИЛЬНИКІВ
УКРАЇНСЬКОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ АКАДЕМІЇ

Святкування десятилітнього ювілею УГА.

I. ПЕРЕБІГ СВЯТОЧНОЇ АКАДЕМІЇ.

16 травня б. р. Подєбрадська Українська Господарська Академія святкувала десяти роковини з дня свого заснування.

Замірене в дуже скромних межах, це свято стихійно набрало надзвичайно урочистого характеру. На нього численно відтукнулося не тільки українське, але також і чеське громадянство. Майже всі українські часописи і багато чеських, без різниці політичних напрямків, з приводу ювілею вмістили статті з високою оцінкою Академії, як єдиної національної української політехніки. Чеські часописи прийняли свято Академії як «визначне славянське культурне свято». Українська преса назвала його «святом духової соборності нації», «святом української культури».

Промови та численні привітання, виголошені на святочному зібранні, були єдиною виявом великого значіння Академії, як заслуженого українського осередку технічно-господарських наук та освіти, яке несе українському народові нові знання та живі сили для розбудови й піднесення його економічного добробуту, яке разом з тим є живим зв'язком і запорукою майбутньої господарської співпраці між українським та чеським народами.

Свято набрало характеру імпозантної маніфестації української культури, в якій взяли однакову участь і Край і еміграція. Маніфестація ця відбулася на очах всього чехословацького суспільства і була одним з успішних виявів пропаганди української культури закордоном. Через це не буде зайвим подати тут для наших читачів, яких близько обходять справи технічно-господарських наук та шкільництва, по змозі, докладніше перебіг ювілейного свята Академії, задокументувати друкованим словом хоча б визначніші і характерніші вияви оцінки Академії з боку українського та чехословацького громадянства, які в майбутньому безперечно матимуть неабиякий інтерес для історика українського національного технічно-господарського шкільництва та української культури взагалі.

*

Офіційна частина свята відбувалася в просторому залі «Обчанська Заложна», переповненому представниками різних організацій, гостями, персоналом та студентами Академії.

Міністерство Хліборобства ЧСР, в резорті якого знаходиться Академія, вислало свого спеціального представника проф. інж. *В. Складаля*. Чехословацька Хліборобська Академія підкреслила свою особливу увагу до УГА, як до інституції з переважно агрологічним характером, делегуванням для участі в святі двох представників, а то: свого віце-президента, світової слави ученого, професора біохемії д-ра *Юліуса Стокласу* та директора хліборобської школи доц. д-ра *В. Штемпля*. Місто Подєбради було заступлено міським старостою дир. *Цанькажем*. Кураторію подєбрадської хліборобської школи заступав знаний український прихильник, перший містостароста централі Чехословацької Сокілської Громади, надрадник *Й. Тругльж*. Дирекцію Подєбрадського курорту заступав управитель *Ф. Кучера*. Збори також мали нагоду радісно вітати в своєму осередку славного чеського ученого і політика, відомого ще зі старих часів українського симпатика у Віденському парламенті проф. д-ра інж. *І. Граського* та б. містостаросту м. Подєбрад дир. *Р. Кратохвіла*, великого приятеля Академії що не раз робив їй неоцінені послуги.

Серед високих гостей з українського суспільства чільне місце займали Голова Українського Академічного Комітету і Ректор Українського Вільного Університету в Празі акад. проф. д-р *І. Горбачевський*, проректор проф. *А. Яковлів*, Ректор Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова проф. д-р *В. Гармашів*, проректор проф. *М. Славінський*, Голова Товариства Прихильників УГА, продекан філософічного факультету Українського Вільного Університету та Голова Українського Медичного товариства проф. д-р *Б. Матюшенко*, професори українських високих шкіл та головні й представники різних українських організацій, між ними заст. голови Союзу Організацій Укр.

Інженерів на еміграції інж. *В. Кучеренко*, голова Товариства Українських Інженерів в ЧСР інж. *А. Галька*, представник спілки Укр.інженерів в Бельгії інж. *Ю. Яковлів*, представник Українського Бюра в Лондоні та Женеві полк. *Д. Антончук*, голова Українського Комітету в Румунії проф. *К. Мацієвич*, голова Укр. Спілки ім. І. Мазепи доц. *В. Королів*, голова Української Групи для Ліги Націй проф. *С. Бородаєвський* голова Т-ва студій казачства та Союзу Кубанських письменників і журналістів проф. *Ф. Щербина*, секретар Союзу Кубанських письменників і журналістів др. інж. *С. Федорів*, представник Т-ва Самопоміч в Градці Краловім інж. *В. Голик*, голова Спілки славянських мистців проф. *С. Мако* та представник організацій, що мають свої центральні в Подєбрадах а то: голова Укр. Рідної Школи в Ч. С. Р., представник Союзу Укр. Сокоільства за кордоном, голова Спілки техніків сільського господарства в ЧСР, голова Агрономічного т-ва при УГА, голова Укр. т-ва Економістів в ЧСР, голова Хеміко-технологічного гуртка при УГА, голова Т-ва кооператорів при УГА, голова Спілки гідротехніків та меліораторів при УГА, голова спілки Укр. лісівників в ЧСР, представник т-ва Кубанців ім. от. Я. Кухаренка. Від гуртка Білорусів-абсолювентів і студентів Академії був присутнім на святі інж. к. *Ю. Бурак*.

*

Урочистості почалися співом традиційного «Gaudeamus igitur», мистецьки виконаним хором професорів і студентів Академії під орудою доц. *К. Щуровської-Росіневич*.

Ректор Академії проф. *Б. Іваницький* в імені Сенату відкрив святочні збори й сердечно привітав всіх присутніх на святі гостей та запросив до почесної президії: віце-президента Чехословацької Хліборобської Академії проф. *Ю. Стокласу*, представника Міністерства Хліборобства проф. *Складаля*, старосту м. Подєбрад *Цанькажа*, голову Т-ва Прихильників УГА проф. *Б. Матюшенка* та проф. *І. Граського*.

Далі ректор виступив в українській мові наступну промову, побіжно даючи резюме її в чеській мові:

«Повстання та умови й обставини розвитку УГА в першу чергу мусимо зв'язувати з історією боротьби українського народу за своє національне й економічне визволення, з подіями великої української революції, що відбувалася в тих чи інших формах та обставинах на всіх українських землях, з історією наших державницьких змагань.

«Рік 1920-й для української державно-організованої боротьби був трагічним, бо цього року уряд, державний апарат і армія УНР під большевпцьким натиском залишили рідну землю.

Повстала велика українська еміграція. Цілком зрозуміло, що після тяжкої поразки і великих жертв, після невдач боротьби за волю батьківщини, після втрати того найвишого, що його було вже наче здобуто за часів революції — своєї державности, після знищення начебто всіх надій на можливість продовження організованої праці на народнім ґрунті, патріотичної чинности по відродженню української нації, — після всього цього моральний стан української еміграції був дуже тяжкий. І тільки дехто з еміграції міг надіятися на можливість для себе віддаватися й надалі виключно праці національного значіння. Взагалі ж для всіх в перспективі було: розсіяння, турботи про хліб щоденний, праця для чужої справи.

«Але доба світової війни та великих революцій ховала в собі і великі можливості.

«В цю добу, в самім осередку Європи, відродилася до державного життя славянська країна не така велика розміром і кількістю населення, як сильна ідеями волі, демократизмом та народньою організованістю. Це була Чехословацька Республіка на чолі з великим демократом і гуманістом професором *Т. Г. Масариком* (*Бурхливі овації*).

«І ось в положенні української еміграції настає раптовий зворот, стається наче чудо: на гостинній Чеській землі з різних кутків Європи збирається українська еміграція усіх земель — з Великої України, з Галичини, з Кубані

й Буковини для продовження національної праці. Одна за одною повстають високі школи, матуральні курси, гімназія, художня студія, бібліотеки й музеї, видавництва, наукові, культурні та професійні т-ва, влаштовуються доклади й наукові з'їзди, видаються наукові праці, високошкільні й середньошкільні підручники та часописи. В осередку Європи повстає центр української наукової, культурної й громадської праці, скупчуються інтелектуальні сили української еміграції — вчені, письменники й мистці, інженери, лікарі, правники, академічна молодь.

«В умовах братерської гостинності і демократичності й громадського та політичного життя праця інституцій і товариств відбувається цілком вільно, автономно творяться й живуть школи, вільно розвивається культурна чинність.

«Так, невдачі й катастрофа визвольної боротьби не припинили нашої праці для батьківщини, — бо й на еміграції ми змогли провадити ту працю, що її остаточною метою є наше національне відродження, а кінцевим виявленням буде державна незалежність України. В інших формах, але завданнями все ту саму працю українського визволення ми провадимо й тут.

«А усім можливостям виявленої нами організованості праці та досягненими здобутками на національно-культурнім полі ми зобов'язані тому Народові, що по-братерському відчув наші національно-культурні потреби та шляхетно забезпечив наші інституції. Усім цим ми зобов'язані тій країні, яку не можемо не вважати за нашу другу батьківщину — Чехословацькій республіці (овації).

«Допомога чехословацька акція для української еміграції є проявом правдивого братерства, є шляхетним вчинком високого гуманізму. Але як скромно ми не оцінювали б нашу працю тут і самі наслідки нашого перебування на чеській землі, — ця акція, культурно й політично, має далекосягтє історичне значіння, як з погляду українських визвольних змагань, так і з погляду чесько-українських відносин.

«Під таким історичним аспектом маємо розглядати й повстання та працю Академії за минулі 10 років та оцінювати її значіння в сучасному й для майбутнього.

«16 травня 1922 р. Міністерство Хліборобства ЧСР своїм приписом за Ч. 35168 дозволило урядження УГА, як приватної інституції з високошкільною організацією, і схвалило представлений Українським Громадським Комітетом у Празі статут Академії. Той день і вважаємо днем народження нашої школи, що сталося після низки заходів підготовчого характеру.

«З малими засобами і скромно починала Академія своє життя і чинність. Сім членів першої Професорської Ради, два канцелярські співробітники, друкарська машинка, папір та олівці, декілька кімнат в колишнім готелі «U krále Jiřího» (нині Лазенський Готель) — з цього починалася перша українська політехніка з 7 відділами, маючи перед собою завданням розвиток наукових дисциплін та підготовки фахівців високошкільної кваліфікації в галузях сільського господарства й лісівництва, хемічної технології й гідротехніки, економіки, кооперації й статистики. Не було ні таблиць, ні збірок, ні пристроїв, ні одної фахової книги й ні одного українського підручника.

«Але було в нас ясне розуміння важливості й відповідальності за ту справу, до якої ставали ми після невдач боротьби за державність. Було глибоке почуття національного обов'язку та великої доцільності й необхідності якраз тої науково-дослідчої та освітньої праці, що мала збільшити національно-культурні здобутки, потлибити і зміцнити нашу національну свідомість та основи громадської організованості. Були на еміграції кадри професури та кваліфікованих фахівців, а в таборах, за ґратами — сотки академічної молоді. І ми бачили, крім того, велику моральну підтримку в братерським відношенні до нас — як в урядах, так і в населенні ЧСР. А матеріально було забезпечено не тільки Академію, але й студентство.

«Не маємо можливості докладно переглядати тут ані організацію Академії, ані її поступовий розвиток, ані її 10-літні надбання — це потребує цілої книги. Отже вкажемо тільки на головне. Протягом 10 років при 59 катедрах в Академії

працювало 118 осіб лекторського персоналу (з того 31 професор, 19 доцентів, 21 лектор, 21 асистент українців та 26 чеських професорів і фахівців), при ній науково й фахово удосконалювалися 40 стипендіатів, переважно з інженерів-абсолювентів Академії. Академію абсолювували біля 500 інженерів. Вона видала 3 великих томи наукових записок, більше 2.000 аркушів літографованих підручників, а її лекторський персонал видрукував за цей час коло 700 окремих праць. При Академії повстало кілька десятків діяльних товариств наукового, культурного, громадського, професійного й спортивного характеру. Вона впорядкала цілу низку вистав своїх праць у Празі і в Подєбрадах, за які здобула декілька визначень. Кабінети Академії заповнені мапами, таблицями і збірками та мають необхідніші пристрої. В її бібліотеці міститься 30.000 книжок.

«Нині Академія, яко школа, є в стані ліквідації. Але провадження колективно-організованої, національно-культурної праці аж до останньої можливості наша школа вважає за свій невідмінний обов'язок. І пристосовуючись до обставин, Академія знайшла на цей час нову форму культурно-освітньої чинності в організації при собі Технічно-Господарського Інституту та курсів позачасного навчання, на що маємо вже принципову згоду Високого Міністерства Хліборобства. Вже в цьому році Академія має розпочати цю нову працю.

«Велику моральну та немалу й організаційну та матеріальну допомогу, як у цій акції так і в загальній справі забезпечення існування Академії дає нашія школи нове «Товариство Прихильників УГА» (*бурхливі оплески*).

«Але за 10 років життя нашого, ми мали не тільки досягнення та здобутки — мали й втрати. Не всі наші колеги, з якими спільно будували Академію та провадили працю в ній, дожили до цього дня (*присутні всі встають з місць і слухають далі стоячи*); невідчасно відійшли від нас назавжди: лектор І. Туркало, лектор Г. Сидоренко, проф. Р. Лащенко, б. проректор проф. О. Вілінський, голова термінал. комісії Є. Чикаленко, член тої ж комісії В. О'Коннор-Вілінська, доцент О. Михайловський, доцент Є. Голіцинський; на віки упокоївся й один з фундаторів Академії М. Ю. Шаповал. З подякою згадуємо їхню працю та віддаємо їм пошану. Не всі й молодші члени нашої академічної, колись численної, родини дожили до цього дня; у різний час навіки відійшли наші молоді інженери: М. Довбня, П. Каленський, С. Косар, А. Кучерявий, Б. Лавринович, О. Мартянів, Онисієнко, П. Прутько, та абсолювенти й студенти: В. Вігуржинський, Д. Володимирів, П. Дзюневський, Н. Жлудкина, В. Зінченкова, І. Іванюта, Т. Козельський, О. Кокунько, О. Костик, М. Кравчина, К. Кротків, М. Ліницький, Є. Лоханько, І. Снятинський, Л. Танцюра, М. Тернопільський і О. Чуб. Жалуючи за їхнім молодим життям, віддаємо їм, молодим товаришам нашої спільної праці, — нашу пошану.

«Десятилітнє існування Академії та праця наша, як про те вже було згадано вище, були можливі тільки завдяки підтримці, як матеріальній, так і моральній, що ми її завжди мали від цілого уряду ЧСР, окремих панів міністрів та причетних урядових осіб, а також і завдяки тому прихильному відношенню, яке до Академії виявило місто Подєбради. За всю цю матеріальну й моральну допомогу та за всю чеську гостинність висловлюємо тут Чехословацькому Народові і Республіці, усім урядовим чинникам та місту Подєбрадам нашу найглибшу, найсердечнішу подяку (*довго незатихаючі оплески*). Перша ж і найбільша наша подяка належить Високій Особі Президента Республіки професорові Т. Г. Масарикові, що в найбільшій мірі спричинився до повстання високого українського шкільництва в Республіці, а зосібна і до організації Академії (*овації, крики «слава»*).

«Висловлюю подяку також тим чеським професорам, що не відмовилися співпрацювати разом з нами, спричинившись в той спосіб до наших національно-культурних досягнень (*оплески*).

«З нагоди сьогоднішнього дня ми одержали багато листів з оцінкою праці Академії, з привітаннями та з побажаннями. Не сміємо сами давати тут оцінку своїй 10-літній праці, але сміємо висловити свої побажання: «Нехай же най-

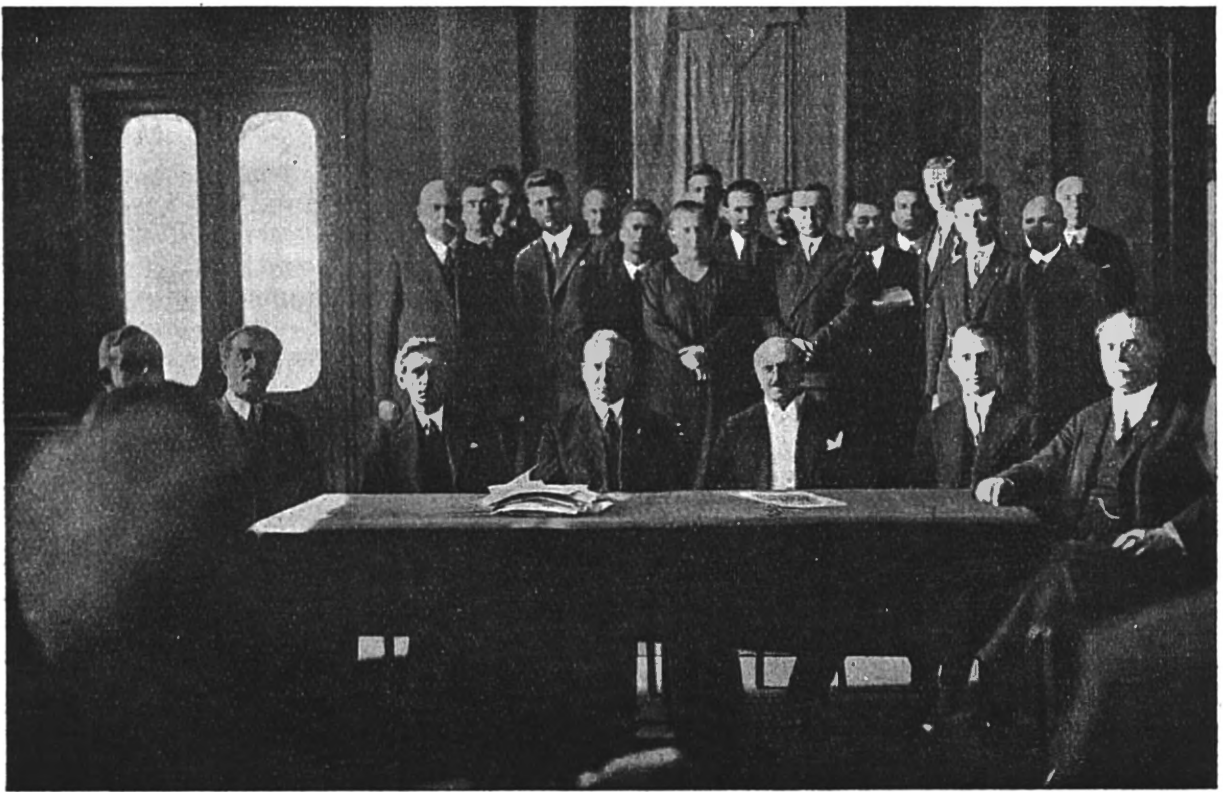
швидко прийде той час, коли Академія стане на ріднім ґрунті — у Вільній Україні! (*Бурхливі оплески*).

«Закінчуючи своє слово, прошу дозволу Високих Зборів на надіслання телеграми Панові Президентові Чехословацької Республіки наступного змісту:

«Високошановний Пане Президенте! Професорська Рада Української Господарської Академії в ЧСР та урочисті збори, що відбуваються 16 травня 1932 р. в Подєбрадах, з нагоди 10-ї річниці заснування Академії, дозволяють собі просити Вас ласково прийняти наше найщиріше поздоровлення і найглибші наші прояви вдячності за допомогу, яку провадить Чехословацька Республіка на полі народньо-культурної діяльності, а особливо на полі освітньої і наукової праці української еміграції. Ректор Академії проф. *Б. Іваницький*».

Голосним вибухом оплесків Збори однодушно приймають це внесення.

*

Президія святочної академії та хор.

Після промови ректора відбулося урочисте проголошення почесними докторами *о. Тита Войнаровського* та *Андрія Лукашевича*.

«З нагоди сьогоднішнього ювілею, — сказав Ректор, — наші три факультети вирішили надати почесні докторати тим українським громадянам, що на тім чи іншій становищі відзначилися своєю працею в галузях економіки чи техніки. Професорська Рада Інженерного факультету в своєму засіданні 10 травня ц. р. ухвалила надати *Андрію Лукашевичу* титул доктора технічних наук *honoris causa*, а Професорські Ради Економічно-Кооперативного та Агрономічно-Лісового факультетів в своїх засіданнях 14 травня ц. р. ухвалили надати *о. Титові Войнаровському* титул доктора економічних і агрономічних наук *honoris causa*.

Професорська Рада Академії в своєму засіданні 14 травня ц. р. схвалила зазначені постанови і на підставі її доручення я проголошую на цих ювілейних зборах:

Пана отця мітрата *Тита Войнаровського* за доктора економічних і агрономічних наук *honoris causa* і Пана *Андрія Лукашевича* за доктора технічних наук *honoris causa*».

Проголошення було покрите гучними оплесками цілої залі.

*

Далі присутні на святі представники організацій виголосили низку привітань. Першим забрав слово для привітання вице-президент Чехословацької Хліборобської Академії проф. др. *Стокласа*, який виголосив незвичайно цікаву промову. Властиво це був виклад про значіння хліборобства в житті людства взагалі, а славянських народів зокрема. «Старі славянські традиції — казав великий чеський вчений — від найдавніших часів зв'язані з розвитком хліборобства. На цій ґрунті мусить колись дійти до синтезу між всіма славянськими хліборобськими дослідниками: це є незвичайно важна думка нашої Академії, для неї ми працюємо з вогнем та захопленням. Бо вона колись створить могутню фалангу всіх славянських народів для боротьби за перебудову світу, за буття чи небуття Європи. На цій підставі повстане колись новий світ, нове життя поєднаного людства»!.. Переходячи конкретно до України, промовець зокрема підкреслює її стародавні суто-хліборобські традиції. Також і У. Г. А., ювілей якої саме святкується, повстала, як вияв змагань українського народу до хліборобської освіти та науки. Проф. Ю. Стокласа гордий і пишається тим, що ця школа закладалася в Ч. С. Р. та у співробітництві з чехами. На його думку, ювілей У. Г. А. це свято не лише *українське*, але також і *чеське*. Як професор У. Г. А., він добре знає й високо оцінює її не тільки як *школу*, але й як *науково-дослідчу установу*. У. Г. А. відтак громадська та національна установа. Вона, без сумніву, матиме велике значіння для майбутніх чесько-українських взаємин. Її абсолюенти назавжди лишаться широкими приятелями чеського народу та пронагаторами чесько-українського зближення. Згадаючи далі про традицію української історії, проф. Стокласа підкреслює свої симпатії до визвольних змагань українського народу та висловлює непохитну віру в *перемогу* його визвольних прагнень. Не знати, чи не настане ще такий час, коли *самостійна Україна* прийде з допомогою *загроженій Чехословацькій державі*. З культурного й наукового боку український народ виявив себе віддавна. Одним з найкращих цього доказів може бути каменярська праця *Нестора* сучасних хеміків, славетного українського вченого, акад. проф. *І. Горбачевського*, якого промовець вітає як фундатора модерної хемії та широко дякує за його наукову й педагогічну працю в молодім чеській університеті, де він виховав цілу плеяду наукових сил і працівників, даючи так живий приклад українсько-чеських взаємин. Наприкінці своєї промови, що часто переривалася бурхливими оплесками, проф. Стокласа підкреслює есенаціональне значіння У. Г. А., що виховує організаторів та будівничих української самостійності. Він непохитно вірить в те, що й для України прийде час, коли здійсняться її самостійницькі ідеали і У. Г. А. зможе вернути до рідного краю.

Староста м. Подєбрад *Й. Цанкаж*, виголошуючи привітання, сказав:

«Ювілей Вашої Укр. Госп. Академії є молодий, але визначний; він не є подією значіння місцевого, локального, він не є подією і святом лише Вашим і Вашої еміграції — він є частиною революції і визвольної історії народу українського і народу чехословацького. Десять років в житті людини — це є багато часу; в історії ж народу десяток років є лише незначний інтервал часу. Тому є цілком природньо, що цілий ряд Ваших народніх бажань ще не здійснилися.

Користуюся сьогоднішньою щасливою нагодою, щоб побажати Вам і Вашому народові якнайліпшого майбутнього. Я певен, що довголітнє перебування Ваше між нами принесе користь обом нашим братнім народам».

Представник Міністерства Хліборобства ЧСР проф. *В. Складаць* в короткій промові підкреслив те значіння, яке міністерство надає УГА. «Міністерство шанує і високо цінить працю Академії і радіє з приводу її заслужених успіхів».

Далі взяв слово акад. проф. др. *І. Горбачевський*, що привітав Академію

іменем Українського Академічного Комітету та іменем Українського Університету в Празі.

«Протягом цих десяти літ — сказав акад. Горбачевський — виконала Академія велику педагогічну працю, виховала сотки здатних інженерів, які вже тепер працюють у різних краях і які зможуть на рідній землі завести і поширити модерні методи технічної продукції і підняти культурний рівень і добробут рідного народу. Академія виконала теж дуже помітну наукову й публіцистичну працю, видавши кілька сот наукових праць і підручників при засобах дуже скупих і в умовах мало сприятливих, особливо для експериментальних дослідів, і може бути горда на ці свої успіхи і досягнення. Підносячи повне признання як чужих, так і широких кругів нашого громадянства дотеперішній діяльності Академії, висловлюю щире побажання, щоб Академія і надалі мала спроможність розвивати свою повну й дуже корисну діяльність».

Іменем Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова привітав Академію Ректор проф. др. *В. Гармашів* наступними словами:

«Десять років існування високої школи при нормальних умовах не є ще дуже великий час, але десять років існування школи при тяжких і несприятливих умовах емігранського життя, коли приходилося не лише провадити науково-просвітню працю, а одночасно й *творити* цю високу школу, є річ дуже тяжка, і цю тяжку працю блискуче і з великим успіхом виконала Українська Господарська Академія, затративши на це багато сил і енергії. Тому то сьогоднішній день, як загальне українське свято, разом з Академією святкує і Високий Педагогічний Інститут, іменем якого я шасливий висловити Вам, пане Ректоре, та цілій корпорації Української Господарської Академії ширий привіт, сердечне поздоровлення й найліпші побажання для Вашої Академії в день десятиріччя її заложення. Хай довго ще живе Українська Господарська Академія не лише на терені братньої Чехословацької землі, а й далі на рідній Україні!».

Проф. др. *Б. Матюшенко* в коротких словах вітає Академію в імені Товариства Прихильників УГА, філософічного факультету Українського Університету в Празі та Спільни українських лікарів в ЧСР. Як сам член професорського складу Академії та один з її організаторів, він не вважає для себе зручним вдаватися в оцінку заслуг УГА. «Нехай нас оцінюють інші. Я ж виконаю свої завдання тут, коли висловлю УГА шире привітання та найкращі побажання на майбутнє від тих трьох організацій, які я маю честь сьогодні тут репрезентувати».

Потім Дир. *Р. Кратохвіль* виголосив таку промову:

«Почував сьогодні себе особливо зобов'язаним промовляти на цім місці, де відбувається урочистість на пошану десятилітньої чинності Академії, не тільки як дотеперішній член лекторського персоналу високої Української Господарської Академії, але й як Чех.

«Протягом 8 літ, — каже він далі, — брав я активну участь як лектор чеської мови та літератури на УГА та на матуральних курсах і гімназії, що були при Академії.

«Я бачив працю професури та слухачів, багато разів бачив з великим старанням та офірою упорядковані та цілям науковим і високої школи відповідаючі всі збірки й кабінети поодиноких факультетів. Брав участь майже у всіх публічних українських докладах, святах, виставках та інтимних українських вечірках.

«Бачив і чув пієтетні свята українські, при яких згадувалося великого народного поета Тараса Шевченка. Бачив публічні масові виступи української еміграції, як урочистий речник при 28 жовтня, бачив всіх членів Академії в збитих лавах в достойнім постю, багато раз чув дружні, лояльні промови українських речників при наших народніх урочистостях, бачив також звечора 27 жовтня, при радісному поході наших дітей, деяких братів українців з блискучими від сліз очима, а певно й з тугою в серці, щоб і їхні діти могли порадіти над своєю звільненою батьківщиною.

«Чув тужні, глибоко зворушуючі українські пісні в супроводі бандури.

«Чув, з високим мистецьким смаком виконані, сольові й хорові українські співи, в яких виявлялася любов до батьківщини, гордість та сила духа.

«Бачив народні крої й типові танці. Мав нагоду пізнати народні українські звичаї, а в усьому тому високу артистичну потенцію музичну, драматичну і літературну. Ліпше як хто інший мав я нагоду в частому стику з професурою та студентством Академії запізнати напрям думок, стремління, аспірації членів Академії. А центром всього того наукового, артистичного й національного стремління була УГА, що стоїть на висоті високих шкіл інших народів.

«Чув я про незмірні страждання українського народу і про його славу, і все те залишило в серці, в думці, в душі моїй глибоке почуття пошани й любови до братнього народу українського.

«Шановні брати! Прийміть братерський від мене гарячу подяку за те, що мені судилося працювати з Вами, прийміть вияв моєї правдивої пошани й відданости до Вашої Академії, а також до Вашого дорогого народу, до його праці та шляхетности.

«Прийміть і побажання моє, за чеський нарід висловлене, щоб Ваша мрія про щасливу вільну Україну якнайшвидше здійснилася. Слава Україні!»

Проф. С. *Бородаєвський* вітає Академію в імені Укр. Університетського Товариства Інтелектуальної Співпраці при Лізі Націй, підкреслюючи значіння Академії для міжнародних виступів Товариства.

Далі, від імені Українського Бюро в Лондоні, яке особливо близько взяло до серця майбутню долю Академії, вітає представник Бюро полк. Д. *Антончук*.

Представник студентства УГА інж. к. *Синільник* в короткій промові відзначає значіння Академії як національної технічно-господарської школи для національно-свідомої української молоді.

Від імені бувших та нинішніх студентів Академії *білорусів* виголосив привітання інж. к. *Ю. Бурак*, який сказав: «В день великої урочистости десятої річниці існування Академії щиро вітаю сьогоднішнє свято єдиної Української Технічної Високої Школи, свято всього українського народу.

«Не казатиму тут, яке значіння має Академія для українського народу, але мушу з пієтизмом підкреслити, що білоруський нарід є й так саме вельми вдячний за те, що вона в своїх стінах виховала й виховує свідомих білоруських будівників, які понесуть свої знання на рідні білоруські землі.

«Приносимо тут сердечну подяку братському чехословацькому народу на чолі з його Високим Урядом, який зрозумів стремління білоруського народу й пішов йому на зустріч, давши як матеріальну так і моральну допомогу, щоб білоруське студентство могло дістати високу освіту.

«Брати українці! Одна недоля примусила нас залишити свою батьківщину. Одна ідея зблизила нас з вами. Маємо одні ідеали й прагнення — визволення з чужинецької неволі. Глибоко віримо, що ми й далі разом працюватиме з вами для досягнення наших спільних світлих ідеалів».

Після вичерпання списку речників, хор виконав кантату «Заспіваймо браття» і перейдено до зачитання писемних та телеграфічних привітань, що надійшли від різних чеських і українських установ, організацій, окремих осіб. Привітань надійшло понад 200. Зачитати всіх не було жадної можливости. Довелося оголосити тексти лише деяких з них. Що до решти, то були названі лише імена авторів. І то це відібрало так багато часу, що відчитання доповіді Проректора Академії проф. Л. *Бича* на тему «Огляд дослідчої та фахово-літературної праці Академії» довелося зняти з програми.

Співами національних гімнів закінчилася офіційна частина свята, що вся пройшла при піднесеному настрою цілої аудиторії, що не раз переривала слова промов та писаних привітань бурхливими оплесками.

Після святочної Академії відбувся товариський обід, в якому взяло участь 60 осіб. Знов було витолошено чимало надзвичайно цікавих і змістовних промов, що в інтимних обставині згучали ще ширіше та відвертіше, як на офіційних зборах.

II. ПРИВІТАННЯ.

Привітання, що надсилаються з приводу ювілейних урочистостей, звичайно мають хвалебний характер. Але все таки вони є цінним матеріалом для того, щоб довідатися з них про ту оцінку, яка надається громадянством юві-

Святочна академія. Промова проф. д-ра Ю. Стокласи.

лянтсві. Самий склад авторів цих привітань може вже дещо дати в цьому відношенні. Через це, не дивлячись на тісні рядки журнальної статті, ми вважаємо необхідним навести деякі витяги з привітальних листів та поіменувати від кого саме надійшли листи та телеграми з приводу свята.

A. Від урядів, установ та громадянства Чехословаччини.

Президента Сенату Чехословацької Республіки д-ра *Ф. Соужуна*,
Голови Уряду ЧСР *Ф. Удржала*,
Міністра Хліборобства ЧСР *Б. Брадача*,
Міністра Шкільництва та Народньої освіти д-ра *І. Дерера*,
Уповноваженого міністра і посла ЧСР у Польщі д-ра *В. Гірси*,
Президента Чехосл. Народньої Ради та Хліборобської Єдноти *А. Прокупека*,
Посла ЧСР у Софії *П. Макси*,
Посла і б. Міністра д-ра *Л. Вінтера*,
Голови президії Міністерства Хліборобства д-ра *В. Ганоуска*,
Голови Шкільного відділу Міністерства Хліборобства д-ра *Е. Палкоски*,
Секційного Шефа М-ва Хліборобства н. д. д-ра інж. *Герстенкорна*,

Державного Інспектора Хліборобських шкіл надрадника проф. *Ф. Чванчари*, Ректора Карлового Університету в Празі проф. д-ра *І. Пекажа*, Ректора Масарикова Університету в Брні проф. д-ра *Бакси*, Ректора Університету Каменського в Братиславі проф. д-ра *Орла*, Ректора Чехословацької Політехніки в Брні проф. д-ра *Фішера*, Ректора Німецької Політехніки в Брні проф. д-ра інж. *Лешинера*, Декана Високої Школи Хліборобської та Лісної Інженерії при Чеській Політехніці в Празі проф. д-ра інж. *Кубця*.

Масарикової Академії Праці (підписав президент др. *Зімлер* та Генеральний секретар др. *І. Жмави*).

Президії Славянського Інституту в Празі (підписав проф. др. *Л. Нідерле*). Публічної та Університетської бібліотеки в Празі.

Проф. Чеської Політехніки в Празі інж. *А. Нехлеби*.

Керownika Гідрологічного інституту при Чеській Політехніці в Празі проф. інж. д-ра *Т. Еждіка*.

Університетського професора фінансової науки д-ра *О. Драховського*.

Керownika Земського дослідного зоотехнічного інституту в Брні доц. д-ра інж. *Я. Кржіженецького*,

Керownika Зоотехнічного інституту при Ветеринарній школі в Брні проф. *А. Грузи*.

Голови інституту плекання лісу при високій школі Лісної Інженерії в Празі проф. д-ра *І. Зігмунда*.

Професора Високої Школи Хліборобської в Брні д-ра інж. *Р. Гаши*.

Доцента д-ра *Я. Зігмунда*,

Геліхового музею Подебрадської округи.

Сокільської Громади в Подебрадах.

Дирекції міської дівочої школи в Подебрадах.

Округового й Курортного лікаря в Подебрадах д-ра *І. Вондровича*,

Редакції «Подебрадські Новини».

Далі наводимо витяги з деяких із зазначених привітань:

Президент Сенату, др. *Ф. Соукун*, пише: Сердечно бажаю дальшій чинності Академії повного успіху, в переконанні її великого значіння, зокрема для майбутніх взаємовідносин чехословацького народу з народом українським. Пропшу мені вибачити, що особисто не можу прибути на ювілейне свято, бо примушений в цій часі взяти участь в політичних конференціях у Женеві. Зістаю з приятельським привітом».

Уповноважений міністр др. *В. Гірса* надіслав телеграму такого змісту: «З нагоди 10-тилітнього ювілею Академії сердечно вітаю Вашу чесну працю для розвитку української культури».

Президент Чехословацької Народної Ради А. Прокупек — «...Користуюся з нагоди висловити Вам цілком заслужений подив та пошану до виконаної Вами праці та побажаю Вам повних успіхів на майбутнє».

Чехословацький посол в Софії П. Макса — «...Почуваю себе щасливим, якщо своїми слабкими силами міг спричинитися до діла, яке служить інтересам українського народу, з яким мене в'яжуть Вам добре відомі почуття приятельської відданості. В дальшій діяльності Академії бажаю багато успіхів».

Посол і бувший міністр др. Л. Вінтер — «...Прийміть моє побажання, щоби Академія зберегла й на майбутнє ті позиції, які вона витворила впертою працею».

Державний інспектор хліборобських шкіл, надрадник проф. *Ф. Чванчара*, що протягом десяти літ був референтом в справах Академії і більше як хто інший знає в усіх подробицях працю Академії, надіслав листа наступного змісту: — «Дуже мені жаль, що обтяжений іншими обов'язками не можу в вашому колі відсвяткувати так визначний ювілей Вашої Академії і прошу мені ласкаво вибачити мою неприсутність. Не мушу Вас запевнювати, що душею цілий той день буду разом з Вами, бо Українська Господарська Академія мені дуже ле-

жити на серці. Пережив, панове, разом з Вами тяжкі початки Вашої школи, відчував разом з Вами всі Ваші болі за цілий час існування Академії й тому не дивуйтеся, що дивлюсь на неї з великою гордістю й пишаюся нею. Знаю всю Вашу муравлину пильність, яку Ви офірували своїй школі. Знаю всі Ваші жертви, які Ви своїй школі принесли. А через те мабуть маю право попередити суд історії і вже сьогодні проголосити, що Ви ціною великих особистих страждань як душевних, так і матеріальних зискали незабутніх заслуг перед своїм народом і своєю національною ідеєю.

Можете бути задоволені з балансу своєї праці. Ви працювали за тяжких матеріальних умов і працювали далеко від своєї України. Не дивлячись на те, можете з гордістю оглядати свою минулу діяльність та її наслідки. Дозвольте тому й мені схилити голову перед Вашою працею.

Але бій ще не є скінченим. Мусите ще озброїтися великою терпеливістю, поки доведете свою установу до тихого пристановища. Знаючи Вашу витривалість і Ваше горіння великою національною ідеєю, я переконаний що Ви досянете своєї мети, й одним з найшасливіших днів мого життя буде, коли я Вас і Вашу установу віпрямитиму в славу дорозу до Вашої української Батьківщини.

Прийміть, панове, ще раз мою пошану до всієї виконаної Вами праці, та мої найсердечніші побажання найліпших успіхів у Ваших дальших пориваннях».

Ректор університету Каменського в Братиславі проф. др. Орел — «...Іменем університету Каменського бажаю як ювілянтці, так і науковій та педагогічній діяльності професорського складу Академії найкращих успіхів та розвитку».

Масарикова Академія Праці — «...В імені М. А. П. прохаємо прийняти побажання найкращих успіхів в вашій видатній чинності на майбутні літа.».

Президія Славянського Інституту в Празі — «...Президія Славянського Інституту дозволяє собі в день 10-тилітнього ювілею Академії заслати найсердечніші привітання й признання дотеперішньої її плідної та заслуженої праці і побажання найкращих успіхів в майбутньому».

Керовник Гідрологічного Інституту при Чеській Політехніці в Празі проф. інж. др. Єждік — «...Сподіваюся, що повіряте моему запевненню в моїх побажаннях всій Вашій академічній родині великих успіхів не лише в день ювілею, а й в усіх Ваших започаткуваннях».

Унів. проф. др. *О. Драховський* — «...Бажаю, щоби наукові висліди праці Академії були збережені й щоби найшлися шляхи, якіб забезпечили успішне продовження її чинності».

Керовник Краєвого дослідного Зоотехнічного Інституту в Брні доц. др. інж. Я. Кржіженецький — «...Бажаю повного успіху в дальшій науковій праці Академії, яка вже за минулих 10 літ залишила незабутній слід дома і закордоном».

Керовник Зоотехнічного Інституту при Високій Ветеринарній Школі в Брні проф. Г. н. в. а. Груза — «...Прошу шановну професорську Раду прийняти гаряче признання прекрасних наслідків упертої й жертвенної праці в минулому десятилітті, як рівнож побажання найкращих успіхів в майбутньому».

Професор Високої Школи Лісної Інженерії в Празі інж. *А. Нєслеба* — «...З нагоди 10-тилітнього ювілею Української Господарської Академії в Подєбрадах оживають в мені милі спомини на свою 4-хлітню професорську чинність на цій школі. Наперекір старечому віку та подорожнім трудношам, їздів туди дуже радо, бо мої виклади там тішилися небуденною увагою й регулярно відвідувалися слухачами, в наслідок чого був надмірно добрий успіх як при кількості слухачів так і при інших іспитах. Від душі жалів, що в наслідок сумної дійсності таким здібним абсолювентам цієї школи не було можливості всі свої здібності приложити цілком на користь своєї України, як також і того, що й Академія до цієї пори не могла оселитися в своїй батьківщині та на її користь стало працювати. Основотоложники й ті що її удержують, а зокрема професор-

ський персонал Академії можуть пишатись і тішитись з того, що, наперекір несприятливим умовам, вони дуже успішно прислужилися до гідного увати розвитку українських технічних і господарських наук, зокрема і наук лісівничих, а тим самим і українській національній культурі. Душею беру ширю участь в ювілейному святі і найсердечніше вітаю всіх його учасників. Шановній професорській Раді, як також абсолювентам та теперішнім слухачам Академії від всього серця бажаю досягнення всього того найкращого, що сучасність і неперва будучність можуть дати».

Окружний лікар в Подєбрадах др. *І. Вандровіч* — «...Насамперед прошу прийняти цю доротою моє найсердечніше й щире побажання з приводу Вашого ювілею й побажати Вам, щоби Ваша школа цвіла й служила загальному добру, на користь науки, а головне, на користь Вашого українського народу. З подивом та внутрішньою радістю слідкував завжди за Вашою працею, яка провадилась за таких умов і з такою відданістю й запалом, на які є здібний лише натхнений народовець-патріот. Найбільшою Вашою нагородою може бути гордість з того, що Ви працювали для своєї національної молоді, для тих 600—800 молодих людей, що вчилися в Академії... Слава! Наздар! Гарзд!».

Чеська Сокольська Громада в Подєбрадах — «...Прохаємо прийняти наші сердечні привітання в день 10-літнього ювілею Української Господарської Академії в Подєбрадах, а рівночасно висловлюємо своє побажання, щоби все, що Ви за час перебування між нами зробили, було на користь Вашої тяжко страждаючої батьківщини та українсько-чехословацької приязні».

Редактор «Poděbradských Novin» — «...З приводу успішної діяльності Вашої Академії за чинністю якої я завжди з увагою слідкував, висловлюю свої привітання й побажання як тепер, так і на будуче найкращих успіхів».

В. 3 Українського світу надіслати привітання наступні організації, установи та особи.

Політичні та громадські організації:

Українська Парляментарна Репрезентація в Польщі, Парляментарна Репрезентація С. Р. П. в Польщі та Редакція «Громадського Голосу» і Українська Соціалістично-Радикальна Партія (Львів), Українська Парляментарна Репрезентація в Румунії, Українське Національно-Демократичне Об'єднання (Львів), Головна Еміграційна Рада (Париж) Гетьманська Управа Об'єднаних Хліборобських та інших Класових Організацій (Берлін), Європейське Об'єднання Українських Організацій на Чужині (Брюссель), Союз Кубанців в ЧОР, Українська Громада в Гавані (Румунія), Український Центральний Комітет в Польщі, Союз Українських Емігранських Організацій в ЧОР, Український Комітет Допомоги Емігрантам в Румунії, Відділ Українського Центрального Комітету в Польщі у Торуні, Українські делегатки на Міжнародному Конгресі Миру й Свободи.

Економічні організації в Краю:

Т-во «Сільський Господар» у Львові, Краєвий молочарський союз «Масло-союз» у Львові, Філія краєвого т-ва «Сільський Господар» у Луцьку, Філія т-ва «Сільський Господар» в Рогатині, Український Кооперативний Банк в Рогатині, Повітовий Союз Кооператив в Рогатині, Т-во «Карпатія» у Львові, Т-во «Народня Торгівля» в Луцьку.

Культурні та професійні організації:

Союз Українок у Львові, Союз Українок Емігранток у Польщі, Український Жіночий Союз в ЧОР, Т-во «Просвіта» у Мукачеві, Т-во «Просвіта» в Харбині, Український Історичний Кабінет в Празі, Українська Загальна Енциклопедія (Львів), Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі, Українське Лікарське Товариство (Львів), Українське Т-во Допомоги Емігрантам з України (Львів), Українське Історично-Філологічне Т-во в Празі, Природничо-Матема-

тичне Т-во при Укр. Педагогічному Інституті в Празі, Українська Спілка ім. Гетьмана І. Мазепи (Прага), Українське Правниче Т-во в ЧСР, Українське Військово-Наукове Т-во (Прага), Українське Воєнно-Історичне Т-во (Польща), Спілка Українських лікарів в ЧСР, Український Всепрофесійний Робітничий Союз в ЧОР, Українське Т-во Прихильників Книги (Прага), Українське Педагогічне Т-во (Прага), Варшавський Комітет Т-ва Прихильників УГА, Спілка Славянських мистців в Празі, Союз кубанських письменників і журналістів (Прага), Союз Українського Сокоільства за кордоном, Т-во «Українська Рідна Школа» в ЧСР, Т-во кубанців ім. отамана Я. Кухаренка при УГА, Спілка українських військових інвалідів в ЧСР, Спілка українських воєнних інвалідів на еміграції в Польщі. Союз бувших українських старшин в Чехах. Союз Українських Пластунів емігрантів (Прага).

Наукові установи, школи та студенські організації:

Український Академічний Комітет у Празі, Український Науковий Інститут у Берліні, Український Науковий Інститут у Варшаві, Український Університет в Празі, Український Високий Педагогічний Інститут ім. М. Драгоманова в Празі, Деканат Філософічного факультету Українського Університету в Празі, Деканат Факультету Права і Суспільних Наук Українського Університету в Празі, Деканат Історично-Літературного відділу Україн. Вис. Педаг. Інституту в Празі, Деканат Музично-Педагогічного відділу Україн. Вис. Педаг. Інституту в Празі, Деканат Математично-Природничого Відділу Укр. Вис. Педаг. Інституту в Празі, Канцелярія Українського Університету в Празі, Рівенська Українська Гімназія (Волинь), Українська Гімназія ім. Т. Шевченка в Українській Станції в Каліші (Польща), Українська Реформована Реальна Гімназія в Ржевничах. Учительський збір Української Гімназії «Рідної Школи» в Рогатині, Батьківського Комітету Української Реформованої Реальної Гімназії в Ржевничах, Центральний Союз Українського Студентства (Прага), Спілка студентів українців в Німеччині, Група білорусів, що студіювали і студіюють на УГА, Українсько-литовське студенське товариство в Празі, Українська Студенська громада в Варшаві, Кружок студентів рільників при т-ві «Основа» у Львові, Студенська секція при філії т-ва «Просвіта» в Золочеві, Учні Української Приватної Гімназії «Рідної Школи» в Рогатині, Український Дитячий Притулок в Подєбрадах.

Українські інженерські організації:

Президія Конгресу Українських Інженерів у Львові, Союз Організацій Українських Інженерів на Еміграції, Спілка Інженерів і Техніків при т-ві «Руська Бесіда» в Чернівцях, Спілка Інженерів і Техніків українців емігрантів в Польщі, Спілка Українських Інженерів у Франції, Спілка Закінчивших Високі школи в ЧСР, Спілка Українських Техніків сільського господарства в ЧСР, Товариство Українських Економістів в ЧСР, Спілка Українських Лісівників в ЧСР, Спілка Українських Гідротехніків та Меліораторів при УГА, Хемічно-технологічний гурток при УГА, Товариство українських кооператорів при УГА, Агрономічне товариство при УГА, Білостоцька філія Спілки Інженерів та Техніків емігрантів у Польщі. Товариство Українських Інженерів в ЧСР (Прага), Спілка Українських Інженерів на Словаччині (Братіслава).

Українські бюро та редакції:

Українське Бюро в Лондоні, Українське Бюро в Німеччині, Українське Телеграфне Агентство в Румунії, Редакції: «Українського Інженера», «Нового Часу», «Тризуба», «Жіночої Долі» у Львові, «Гуртуємося».

Поодинокі особи:

Біднов В., проф. (Варшава), Білінська Н., інж., Білінський П. (Луцьк), Бережний К., інж. та Федоров С., інж. (Прага), Бибиш В., інж. (Прага), Вировий Є. (Прага), Волошин А. (Ужгород), Гайдовський-Потопович О., інж. (Під-

карпаття), Гайдім П. (Болгарія), Галин М. др. генерал, письменник Ілько Габрилюк, інж. В. Гетьмаченко, проф. К. Ребюк, учитель Чернуха (Румунія), Ге Н. (Швейцарія), Гловінський Є., інж. (Варшава), Юрій Добриловський, др. (Прага), Дучимінська Ольга Олександра (Галичина), Евтухів О., інж. (Прага), Зазімко В. інж. (Підкарпаття), Зеркаль С., інж. та Симонович В., інж. (Братіслава), Івантшин Я., інж. (Братіслава), Кабачків І., доцент (Прага), Карташевський А., інж. (Польща), Кість А. інж. (Підкарпаття), Климпуші браття (Підкарпаття), Ковалевський М. (Варшава), Косюра М., проф. (Підкарпаття), Кулик І., інж. (Буєнос Айрес), Куриленко В., інж. (Мукачево, Підкарпаття), Кущинський А., інж. (Прага), Лебідь-Юрчик Х., проф. (Луцьк), Левицьких родина (Луцьк), Левицький Модест, др. Тимошенко С., інж. проф., Константинів Ю., інж. Гнатченко М., Івасишин І., інж., Певний М., Чирський інж., Білінська Н. інж., Алмазів Ю. інж., Микола Сувчинський інж., Ерастів П. інж., Єгунів К. інж., Левицький В. інж., Левицька-Футорович О. (Луцьк), Литвицький М. інж. (Підкарпаття), Лукашевич А. (Варшава), Макаренко П. інж. (Чехія), Масюкевич М. др. (Прага), Мокштинський інж. (Брест н./Б., Польща), Наливайко В. др. (Прага), Олесь О. (Ржевніці біля Праги), Палієнкова О. інж. та Палієнко М. інж. (Польща), Паниця С. інж. (Теребовля, Підкарпаття), Петлюра Ольга й Леся (Париж), Плющ Е. інж. (Радом, Польща), Пошук М. інж. (Брно), Прокопович В. (Париж), Радзівський С. інж. (Румунія), фон-Рейтер В. інж. (Харбін, Манджурія), Рейхінштейн Д. проф. (Берлін), Романенко А. інж., Дубрівний П. інж., Костюченко інж. (Львів), Романюк Л. інж. (Мукачево, Підкарпаття), Селешко М. інж. (Берлін), Старосольський В. др. проф. (Львів), Смаль-Стоцький С. др. проф. (Прага), Танцюра Я. інж. (Варшава), Тимошенко В. проф. (Мічіган, Америка), Ткаченко І. інж. (Прага), Цибульський В. полковник (Софія, Болгарія), Феценко-Чопівський І., проф. др. (Польща), Шевченко П. інж. (ЧСР), Шовгенів І. проф. (Варшава), Шох П. інж. (Галичина), Шульц О. інж. (Прага), Яременко О. інж. (Братіслава), Якерсон С. інж. (Підкарпаття), Ярмоленко інж. (ЧСР), Яницький О. доц. (Німеччина).

Далі подаємо деякі яскравіші витяги з поодиноких привітань, надісланих українськими організаціями та особами.

Від політичних та громадських організацій:

Від Української Парляментарної Репрезентації в Польщі (на руки Ректора Академії) — «З нагоди Свята 10-тилітнього існування Української Господарської Академії в Подєбрадах Українська Парляментарна Репрезентація має за шану зложити на Ваші руки найсердечніші побажання дальшого розвитку так цінного наукового Центра, яким є Ваша Висока Школа. Українська Парляментарна Репрезентація доцінює як слід ті великі заслуги, які поклала для нашої національної культури Висока Школа. Слава і честь Всім, що в злиднях і трудах кладуть основу під величню будову «Рідної Хати!». За Президію Української Парляментарної Репрезентації підписали: др. *Дмитро Левицький* (Голова), *Дмитро Великанович* (Секретар).

Від Української Соціалістично-Радикальної Партії (Головного Секретаріату) — «З нагоди ювілею Вашої Академії пересилаємо щирі привітання та побажання дальшої успішної праці в користь цілого українського працюючого народу. Ваша дотеперішня праця вже показує свої великі наслідки на західно-українських землях, бо вихованці Вашої Академії дають українському селу ту науку, яку вони одержали в Вас. Хай живе Українська Господарська Академія! За Головний Секретаріат УСРП др. *Стахів Матвій* (секретар). За УСРП Парляментарну Репрезентацію др. *Іван Макух* (голова), *Михайло Матчак* (секретар). За Редакцію «Громадського Голосу» *Остан Павлів*».

Від Української Парляментарної Репрезентації в Румунії — «В імені Української Парляментарної Репрезентації в Румунії вітаємо Українську Академію з її 10-тилітнім ювілеєм і щиро ділимо радість урочистого свята Української Культури.

Хай світла діяльність цієї Високої Школи розвивається й далі для добра України, виховуючи нові кадри високо-кваліфікованої інтелігенції, як одної з важливих підвалин в боротьбі і добуванню державної незалежності України. Сенатор *Денис Михальський*. Депутат др. *Володимир Залозецький*».

Від Українського Національно-Демократ. Об'єднання. — «В дні Свята 10-тилітнього ювілею Української Господарської Академії в Подєбрадах прохаємо прийняти від Центрального Комітету Українського Національно-Демократичного Об'єднання щирий привіт, заяву подиву та сердешні побажання дальшого світлого розвитку цієї заслуженої Високої Школи в майбутньому. Українська Господарська Академія, єдина Українська Національна Політехніка, положила велитєнські заслуги для господарського розвитку Українського Народу для майбутнього. Вона виховала цілі кадри високо-кваліфікованих піонірів, які стали, або стануть до господарської відбудови Українських Земель. Не меншою заслугою є це, що протягом десяти літ в Академії куються підвалини психологічної соборності української нації. Слава і честь Високому Ректоратові, слава членам Професорського Збору і всім, які невсиплющою працею причинилися до буйного розквіту Української Господарської Академії. За Центральный Комітет Українського Національно-Демократичного Об'єднання др. *Дм. Левицький* (Голова), *Володимир Целевич* (Головний Секретар)».

Від Головної Еміграційної Ради — «З нагоди 10-ліття існування Української Господарської Академії в Подєбрадах ми дозволяємо собі в імені Головної Еміграційної Ради скласти на Ваші руки якнайсердечніші поздоровлення цілому професорському складові Академії і студєнству її і висловити їм найглибшу пошану за те, що в таких тяжких еміграційних обставинах вони знайшли в собі сили і єдності віддано боротися за українську науку. *О. Удовиченко* (за Голову), *І. Косенко* (Генеральный Секретар)».

Від Гетьманської Управи Об'єднаних Хліборобських та ін. Клясових Організацій — «Гетьманська Управа... пле поздоровлення з десятою річницею засновання Академії і подяку всім тим, що активною ініціативою, матеріальними жертвами і персональною працею допомогли створенню і розвою цього огнища української культури на еміграції. Учасниками же цього діла, котрих немає вже між нами — Вічна Память. Гетьманська Управа хотіла би вірити, що будуть знайдені сили і засоби продовжити працю Академії далі аж до перенесення її діяльності на Українську Землю і створення там вікопомної пам'ятки жертвенної праці українських витнанців. За Голову Гетьманської Управи *Данило Скоропадський*. Реферуючий Співробітник *Сергій Шемет*».

Від Європейського Об'єднання Українських Організацій на чужині — «Секретаріят Європейського Об'єднання Українських Організацій на чужині в імені зфедерованих членів складає перед Вами з нагоди десятої річниці повстання Академії вислови глибокої пошани й вдячності всім тим, хто потрудився над заснованням, організацією і розвитком Високої Школи».

Українське громадянство закордоном високо оцінює сам факт існування Академії, її наукову роботу, її велике виховавче значіння. Академія єсть не лише нашою науковою твердинею, але й також національною фортецею. Ми знаємо ті жертви і ту відданість, з якою протягом десяти літ професори і студенти будували і плекали її, як найдорожчий скарб нашої еміграції. Слава їм і довічна вдячність! Слава і Чехословацькому Народові, який в скрутну для України хвилину в вельми мудрий і культурний спосіб прийшов на допомогу українському народові. Хай наша вдячність до него не перебуде ніколи. За Секретаріят *Дм. Андрієвський* (Генер. Секретар), *М. Граб* (Секретар)».

Від Українського Центрального Комітету в Польщі. — «...Головна Управа У. Ц. К. просить прийняти найкращі побажання розвитку для визволення й добра Українського Народу». Голова Гол. Упр. *М. Ковальський*, Член-керівник Культ.-осв. секції *В. Краснопільський*, Член-секретар полк. *В. Садовський*».

Від Українського Громадсько-Допомогового Комітету в Румунії — «Громадсько-Допомоговий Комітет в імені всієї організованої української еміграції в Румунії вітає всіх присутніх земляків своїх з урочистим святом *Української науки* — з десятою річницею заснування Української Господарської Академії в Чехословацькій Республіці. Українська професура не лише виховала значні кадри національно свідомої, а науково високо-кваліфікованої інтелігенції, але й заманіфестувала перед чужиною незвичайні організаційні здібности представників Української Науки.

В знак найширшого признання та в знак глибокої пошани до них, Українська Еміграція в Румунії, не лише гаряче вітає їх в нинішній радісний святковий день, але й низько схиляє перед ними свої голови. З такою самою ширістю вітаємо ми також і тих, хто взяв шляхетну ініціативу щодо збереження й надалі цієї Української Високої Технічної Школи й звернувся до українського загалу з закликом підтримати цю ініціативу й вступати до Товариства Прихильників Української Господарської Академії в Чехословацькій Республіці, кинувши зворушуюче гасло: «Нарід-собі». Хочемо вірити, що заклик цей знайде відгук в свідомості Українського Народу і Господарська Академія — цей яскравий смолоскип Української Науки на чужині — буде й далі виконувати свою важливу й корисну місію на добро і на славу України! В. Тренке (за Голову Комітету), Дмитро Геродот (Секретар)».

Від Союзу Українських Емігранських Організацій в ЧСР (на руки Ректора УГА) — «...Управа Союзу Українських Організацій в ЧСР складає на Ваші руки поздоровлення професури та студентству Української Господарської Академії з приводу десятиліття цієї національно-української Високої Технічної Школи. Ми певні того, що ті фахові сили, що вийшли зі стін Української Господарської Академії, відіграють велику роль в життю Українського Народу і відновленню його державної самостійности. За Управу Союзу М. Галаган (Голова), Е. Омельчук (Секретар)».

Від Української Громади в Гавані (Румунія) — «...Всім каменярам по будові нашої культурної фортеці — Української Господарської Академії — зичимо сили, здоров'я та витривалости в їх невисипучій праці. Віримо, що вже недалеко час, коли ця будова буде довершена на нашій рідній землі. Слава будівничим нашої національної культури! К. Антошко (Голова). Підпис нечіткий (Секретар)».

Від Економічних організацій з Краю:

Від Краєвого т-ва «Сільський Господар» у Львові — «...З нагоди Свята десятиліття з дня заснування Академії — Краєве Господарське Т-во «Сільський Господар» у Львові засилає найсердечніше привітання та ширі побажання, щоби Академія якнайскорше дочекалася кращих часів, які давали б їй можливість і далі підготувляти фахових працівників, так потрібних для піднесення добробуту нашого поневоленого українського народу, що в більшості живе під бідними селянськими стріхами. За т-во підписали др. М. Холєвчук, інж. Євген Храпливий, інж. А. Романенко».

Від Краєвого Молочарського Союзу «Маслосоюз» у Львові — «...Творчій праці над піднесенням хліборобської культури та економічного добробуту винищеного злиднями українського люду наша найглибша пошана. Високо цінимо важку і серед найбільш невідрадних умовин працю одинокої нашої Української Господарської Академії та радіємо їй надзвичайно цінними надбаннями на полі економічного відродження Українського Народу. Радіючи успіхами Академії та її Працівників, маємо шану в день великого Свята десятилітнього Ювілею Академії зложити від української молочарської кооперації наш ширий привіт і поклін. За Союз підписали А. Палій, А. Мудрик.

Від Філії Краєвого т-ва господарського «Сільський Господар» у Луцьку — «... Волинь відчула на собі примінювання виховно-наукової праці нашої першої Високої Господарської Школи, що знайшла собі притулок за межами рід-

*Проф. інж. І. Шовгенів,
перший Ректор Академії.*

*Проф. Б. Іваницький,
нинішній Ректор Академії.*

Проректор проф. Л. Бич.

ної землі, й глибоко вдячна Академії за вишкіл молодих агрономічних сил, що вже починають працювати на рідній ниві. Шана й дяка Робітникам щирим» За Філію підписали *В. Островський* (Голова), *С. Вишнівський* (Секретар).

Від Повітового Союзу Кооператив, Українського Кооперативного Банку та філії «Сільського Господаря» в Рогатині — «...В десятиліття існування Української Господарської Академії в Подєбрадах, одинокої Української Технічної Високої Школи, висловлюємо подив для величезної праці Академії та щиро бажаємо, щоби Академія і надалі виховувала кадри фахових працівників — так потрібних Українській Нації. За «Сільський Господар» — *о. Д. Теліщук* і підпис нечитка, за Повітовий Союз Кооператив — *С. Кузик, В. Воробецький*, за Український Кооперативний Банк др. *С. Гладкий, І. Порайко*».

Від культурних та професійних організацій:

Від Союзу Українок у Львові — «...У Світлий День 10-літнього Ювілею Української Господарської Академії, єдиної Української Національної Політехніки, прохаємо прийняти від Українського зорганізованого жіноцтва найщиріший привіт та сердешні побажання найкращого розвитку цієї високозаслуженої Української Святині Науки. Українська Господарська Академія в Подєбрадах, ця Станиця Української Науки на чужій землі, кладе рік-річно трівкіші підвалини під розбудову господарського життя Української Нації, підготовляє цілі кадри фахових високодейних піонерів, які вже тепер розсївають знання господарської освіти по цілій нашій країні, а у слухний мент візьмуться за господарську відбудову Українських Земель, щоби наш Майбутній Будинок трівклим став, щоби не захитався під подихом нових заверюх! Українське жіноцтво зорганізоване в «Союзі Українок» з повною вірою глядить у недалеку майбутність, бо знає, що Народ, якого свідомі — цінні одиниці в найтяжчі часи народнього лихоліття зуміли викресати із себе стільки сили та енергії, щоби переконати чужий уряд в доцільности оснування й попирання Української Господарської Академії, та мали відвагу взяти на себе важкий обов'язок кермування цією Високою Школою, що такий Нарід ніколи не загине, що перед ним Світле Соняшне Завтра! За Головний виділ Союзу *Олена Федак-Шепарович* (Містотолова) і *Круківна Єлисавета* (Секретарка)».

Від Українського Історичного Кабінету у Празі — «...Український Історичний Кабінет засилає Хвальний Господарській Академії щире привітання з нагоди десятиліття з дня заснування та бажає дальших успіхів в її цінній праці. Керownik Кабінету та Уповноважений Міністерства Закорд. Справ ЧСР др. *Ян Славік*».

Від Українського Лікарського Т-ва у Львові — «...З приводу десятиліття існування Української Господарської Академії в Подєбрадах прохаємо прийняти щирі привітання і вислови великої подяки за так знамениту і повну посвяти працю для розвитку української науки й культури. За Виділ др. *Максимонько* (Містотолова), др. *Кордюк* (Секретар)».

Від Української бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі. — «...Рада Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі щирим серцем вітає Українську Господарську Академію зі славним днем десятиліття її існування. Честь основоположникам її та всім тим, хто дбав та допомагав її життю та розвитку. Слава братньому народові чеському, що в трудний час нашого життя допоміг створити на своїй землі першу Українську Високу Школу. Нехай же й далі живе Академія та своєю працею наближує день визволення Батьківщини — України. Віват Академія! *Трохимович* (Голова Ради), *Рудичів* (бібліотекар)».

Від Українського Т-ва Допомоги Емігрантам з України у Львові — «...Управа Укр. т-ва допомоги емігрантам з України прилучає й свій скромний голос до гучної хвали, що звідусіль несеться до Академії з нагоди її десятиліття. Єдина вільна, справді українська висока технічна школа на цілу Соборну Україну, що

в тяжких емігранських умовах десять літ із честю несла прапор української науки, сотворила перші високошкільні технічні підручники й виховала сотні власних українських інженерів — це подія епохальна в історії української культури, що займе почесне місце в історії визвольних змагань, як найкращий твір українського генія. Горді Вашою діяльністю, дорогі Земляки, щиро вітаємо Вас із заслуженим ювілеєм та разом із Вами бажаємо якнайшвидче бачити славу Українську Господарську Академію на вільній Батьківщині. Честь і Слава Основникам і Робітникам Академії та щира дяка братньому чеському народові за дотеперішню їй допомогу! За Управу Т-ва *Юр. Магалецький* (Голова), *Вол. Дорошенко* та *А. Петренко* (Заступники Голови), *Ф. Дудко* (Секретар)».

Від Українського Товариства «Просвіта» в Харбіні — «...Філія Т-ва Просвіта в м. Харбіні (Маньчжуга) з почуттям справжньої радості й гордості сердечно вітає з десятилітнім ювілеєм славного існування Української Господарської Академії та бажає їй дальшого найкращого розвитку на славу Соборної України. Усім основоположникам Академії, професурі, студентам та усім, усім, хто стільки трудів і жертв понесли для здвигнення на чужині УГА — складаємо низький земний поклін. Хай же УГА процвітає надалі та хай, вступаючи в друге десятиліття, ширить славу української науки зі столиці Суверенної Української Держави! Слава Українській Господарській Академії! За Філію т-ва Просвіта в Харбіні *І. Паславський* (Голова), інж. *Олена Рейтер* (за секретаря)».

Від Варшавського Комітету Т-ва Прихильників Української Господарської Академії — «...Подібні урочисті дні, навіть у народів, що позідають всі елементи для вільного свого життя, що живуть та плекають свою науку в рамках свого власного національного державного апарату, викликають почуття гордості, радості та заохоти до дальшої праці на добро та користь своїх народів. Для нашого народу доля судила цей ювілей обходити на чужині. Мало того — навіть і саме існування Академії відбулося на чужині. І все ж це все не зменшує нашої радості. Радості, що творчі сили Української Нації, навіть на чужині, навіть в часи найтяжчої господарської кризи, яку коли-будь зазнало людство, навіть у найнесприятливіших умовах, змогли виявитись, змогли зміцніти, змогли розвинутись. Десять літ життя школи не малий час. Десять літ життя школи на чужині ще більший час. І тому Президія Комітету, відчуваючи повну радість з приводу ювілейного дня Академії, твердо вірить у неминучу, скору й величаво-прекрасну перемогу Українського Народу на всіх ділянках його творчого життя. Минуть дні великих болів України. Минуть дні еміграції. Український Нарід з коначною необхідністю розкує пута й скине ярмо чужої неволі. І тоді вся осяяна, у пурпур свободи убрана, Українська Народня Республіка з честю прийме, привітає й вшанує всю ту величезну працю, що її переведено в Академії під Вашим, Пане Ректоре, провідом. Бажаємо дальших успіхів у праці. Генштабу ген.-хорунжий *В. Сальський* (Голова), ген.-хорунжий *П. Шандрук* (Скарбник), інж. *Л. Панасенко* (Секретар)».

Від наукових установ, шкіл та студентства:

Від Українського Наукового Інституту в Берліні — «... Вважаємо для себе за честь і особливо приємний обов'язок просити Вас передати всій Високошановній Українській Академічній Громаді в Подєбрадах наше сердечне привітання й найширші побажання на свято десятиліття з дня заснування Української Господарської Академії, яка в найтяжчі хвилини нашого національного життя збрала й виховала широкі кадри культурних робітників і тим положила підвалини для розвитку української науки на полі техніки й економії. Маємо тверду надію, що зусилля Високошановної Громади вдержати непорушно це українське культурне огнище увінчаються повним успіхом і просимо Вашу Магіфіценцію прийняти вислів нашої найглибшої пошани. За Кураторію Українського Наукового Інституту *О. Скоропис-Йолтуховський*, *І. Мірчук*, Директор Інституту».

Від Українського Наукового Інституту в Варшаві — «...Минає десять літ існування Господарської Академії в Подєбрадах — десять літ невпинної наукової та педагогічної праці професури, що приготувала Україні кількасот фахівців інженерів, десять літ пильної праці слухачів Академії. Ся річниця єсть святом не тільки Академії, але й усіх наукових установ української еміграції. Дирекція Українського Наукового Інституту в Варшаві пересилає з цієї нагоди нашій національній політехніці сердешний привіт та глибокий поклін і з щирої душі бажає, щоб організовані сили українського громадянства заповнили продовження її творчої праці аж до повороту на рідну землю. Проф. О. Лотоцький (Директор Інституту), проф. Р. Смаль-Стоцький (Секретар)».

Від Деканату Філософічного Факультету Українського Університету в Празі — «...Філософічний факультет Українського Університету в Празі вітає Українську Господарську Академію в ЧСР в день десятиліття її славної і вельмикорисної праці і щиро бажає, щоб ця праця не перепинилася і далі провадилася, як несчислимо корисна праця єдиної Української Політехніки. За Факультет Декан проф. Д. Антонович».

Від Деканату Факультету Права і Суспільних наук Укр. Університету в Празі — «...Деканат Факультету Права і Суспільних наук Укр. Університету в Празі має честь привітати Українську Господарську Академію в ЧСР з днем її десятиліття з дня заснування і висловити свій жаль, що це свято омрачається сумними часами, та побажання, щоб ці часи перемінилися на світло радості й добрих надій, як це було в дні заснування Академії й роки її блискучої роботи на ґрунті науки для добра й слави соборної української словянської нації. Декан проф. С. Шелухин».

Від Деканату Історично-Літературного Відділу Укр. Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі — «...Хочемо вірити, що Українська Господарська Академія, яка так багато зробила для української науки протягом десятка років свого існування, і надалі буде провадити свою висококорисну працю на добро української культури й всього українського народу. Нехай збудеться наша спільна мрія працювати для українського народу на вільній Українській Землі. Декан Факультету др. П. Феденко».

Від Деканату Музично-Педагогічного Відділу Укр. Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі — «...Деканат Музично-Педагогічного Відділу Укр. Вис. Педаг. Інституту ім. М. Драгоманова у Празі вітає професорську колегію та студентство Української Господарської Академії зі святом 10-річчя існування Академії й надсилає своє побажання, щоб та корисна для українського народу праця, що її 10 років провадила Академія, ще довго залишалася розсадником так потрібних Україні культурних робітників. Декан Ф. Стешко».

Від Деканату Математично-Природничого Відділу Українського Вис. Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі. — «...Деканат з радістю дивиться на таку багату в досягненню десятилітню діяльність Української Господарської Академії та бажає її дальшого плідотворного розвитку на добро української культури. Декан др. Мирон Дольницький, Прорекан доц. Ст. Риндик».

Від Українського Історично-Філологічного Т-ва в Празі — «... Українська Господарська Академія в ЧСР за порівнюючи короткий час свого існування досягла своєю працею подивудігних результатів. Сотні людей з усіх земель українських здобули в ній фахову освіту й кваліфікацію та виправилися в організованому громадському житті. Її професори опрацювали за цей час велику силу різних наукових творів — завдяки цьому Академія здобула собі загальне признание й становить дуже поважного національно-культурного огнища загально-українського значіння. Українське Історично-Філологічне Т-во з подивом оглядає десятилітню діяльність Української Господарської Академії, признає її славною в історії української еміграції й дуже заслуженою в ділі нашого національного відродження. Припинення цієї діяльності було б тепер ненагради-

мою втратою для української культури. Віримо, що труднощі в дальшому розвитку Академії будуть поборені, що українське громадянство прийде на допомогу нашій єдиній Політехніці. Слава Українській Господарській Академії, її керівникам і діячам! За Т-во *Д. Антонович* (Голова), *Наріжний* (Секретарь)».

Від Центрального Союзу Українського Студентства — «...Управа Цесуса дозволяє собі заслати Хвальному Ректоратові якнайкращі побажання свої та усього організованого українського студентства по цей бік ризької лінії. Віримо, що наша важна культурна станиця в Подєбрадах й надалі зможе провадити свою так велику та хосену наукову працю, поки не зможе перенестися до Рідного Краю. Ми тішимся, що можемо ствердити, що Академія виховала найкращих синів свого народу, бо студенти Подєбрадської Академії були цілий час гордостю Цесуса... За Управу Цесуса *В. Орелецький* (Голова), *В. Колодій* (Секретар)».

Від Українського Студентського Союзу в Німеччині — «...В свято Десятиліття заснування Академії Українське Студентство в Німеччині має шану виявити своє признание — високого рівня наукової праці, яку провадила Українська Господарська Академія протягом десятка літ. Рівночасно Високому Ректоратові Української Господарської Академії бажаємо сил та скупчення енергії в праці для дальшого розвою отсеї — так важної в будові українського державного життя наукової установи. За Управу *Статів* (Голова), *Власов* (Секретар)».

Від Українсько-Литовського Студентського Т-ва в Празі — «...З нагоди десятилітньої річниці заснування Української Господарської Академії в ЧСР наше Т-во має честь заслати Вам свої найщиріші поздоровлення та побажання в найближчому майбутньому мати змогу перенестися на українську землю, увільнену від жорстоких окупантів. За Управу *Дж. Равич* (Голова), *Г. Войшкевичюс* (Секретар)».

Від Учительського Збору укр. прив. гімназій «Рідної Школи» в Рогатині — «...З нагоди Свята десятиліття з дня заснування Укр. Господарської Академії в Подєбрадах — Учительський Збір української прив. коедук. гімназії «Рідної Школи» в Рогатині вітає Творців і Робітників славної і цінної укр. інституції усім добрим і горячим бажанням в недалекій будуччині вітати її на вільних широких степах козацьких, при акомпаніменті Дніпрових хвиль й Українського Чорного Моря! *Омельян Бачинський* (Управитель школи) й підписи педагогічного персоналу школи».

Молодь української приватної гімназії «Рідної Школи» в Рогатині — «Посилає Українській Господарській Академії в Подєбрадах з нагоди десятилітнього ювілею найширші привітання й бажає найкращих успіхів у сповненню високої культурної місії для добра українського народу. Гордістю наповнюються наші серця, коли читаємо про це велике огнище науки й знання, що працює для добра і кращої долі нашого народу! Рівночасно огортає нас великий жаль, що не можемо привітати цієї Святині науки на рідній землі, а далеко на чужині. Дай Боже, щоби ми могли на слідуюче ювілейне свято привітати Академію на своїй рідній, вільній землі! Виділ Шкільної Громади. (Підписи).

Від українських інженерських організацій:

І Конгрес Українських Інженерів у Львові — «...Вітає Українську Господарську Академію в десятиліття її існування на гостинній землі братнього чехословацького народу. Президія Конгресу».

Союз Організацій Українських Інженерів на еміграції (на руки Ректора УГА) — «...Головна Управа Союзу Організацій Інженерів Українців на Еміграції має честь вітати у Вашій особі Славну Українську Господарську Академію з нагоди її десятилітнього існування. Праця Академії проходила в тяжких умовах, у відірваності від Рідного Краю, але керівники академічного життя непохитно стояли на ґрунті інтересів національної культури й науки. Десять ро-

ків інтенсивної праці, скерованої на творення культурних цінностей та на фахову вихову української інтелігенції високо піднесли ім'я Академії та зробили її відомою серед культурного світу. Поверх 500 українських інженерів, вихованців Академії, що перебувають по різних землях, виявили себе як високо кваліфіковані робітники, що ще більше зміцнює авторитет Академії й підносить її славу. Велика кількість вихованців Академії знаходиться нині в складі Союзу. В їх імені та в імені всіх членів Союзу висловлюємо гарячу подяку працівникам Академії за те, що зуміли підняти високо стят Академії. *В. Іванис* (Голова), *М. Сочинський* (Секретар)».

Спілка Інженерів і Техніків при т-ві «Руська Бесіда» в Чернівцях — «...Ми, інженери українці Румунії, згуртовані в «Спільці Інженерів і Техніків» при тов. «Руська Бесіда» в Чернівцях, висловлюємо з нагоди ювілею десятилітнього існування нам усім так дорогої культурної інституції на чужині наш щирий привіт і бажаємо всім невситишним працівникам около цієї Академії витривалості на будуче. За Управу інж. *Ф. Горецький* (Голова), інж. *Н. Ісепенко* (Містоголова), інж. *М. Дуткевич* (писар)».

Спілка Інженерів і Техніків Українців Емігрантів у Польщі — «...Головна Управа Спільки інженерів і техніків українців емігрантів у Польщі сердечно вітає та бажає дальших успіхів Високодостойній Українській Господарській Академії в дню її славного десятилітнього ювілею. Просимо вірити, що лише злидні емігранського життя позбавляють нас можливості особисто скласти ці свої привітання спеціальним своїм делегатом. Віримо, що не далекий вже той час, коли славне своє діло Академія зможе продовжувати на звільнених від окупації територіях Української Народньої Республіки. *Андрій Лукашевич* (Голова), інж. *Л. Панасенко* (Секретар)».

Спілка Українських Інженерів у Франції. — «...Спілка українських інженерів у Франції дозволяє собі зложити на Ваші руки поздоровлення для Академії з приводу 10-тилітнього її існування та побажання дальшого її розвитку й розцвіту. За Управу Спільки інж. *Д. Юскевич* (Голова) інж. *С. Нечай* (Секретар)».

Спілка Закінчивших Високі Школи в ЧСР. — «...В день десятиліття Української Господарської Академії, Спілка Закінчивших Високі Школи в ЧСР разом з Вами відзначає величезну заслугу Академії в розвитку української культури. На майбутнє бажаємо широкого розвитку та скоршої можливості свою цінну чинність перенести на вільну українську землю. За Спілку: інж. *Ф. Герман*, інж. *М. Скидан*.

Товариство Українських Інженерів в ЧСР в Празі. «Всі члени Товариства Українських Інженерів в ЧСР клоняють сьогодні свої голови перед Святинею Української Технічної Науки з нагоди свята десятиліття з дня заснування Академії. Віддаємо честь тим, яких заслугою повстала та існує Українська Висока Технічна Школа, в першу чергу ініціаторам і братньому чеському народові за його батьківську опіку, неоціниму поміч і величавий дарунок для цілого Українського Народу, дальше тим, що своїм знанням і працею виконали велике діло для розбудови української технічної науки»... Інж. *А. Галька* — голова, інж. *М. Білоус* — секретар.

Спілка Українських Інженерів на Словаччині. «...Вітаємо Високий Ректорат, професуру та студентство Академії в день десятих роковин існування огнища української культури — Української Господарської Академії... Бажаємо й надалі успішної праці Академії на славу і культурний розвиток нашого Народу». Інж. *Ол. Яременко* — голова, інж. *Івантишин* — секретар.

Від Українських пресових бюр та Редакцій українських часописів:

Преса на своїх сторінках дуже широко відгукнулася на ювілейне свято Академії (про це мова буде далі). Але деякі органи преси та Українські бюра, крім того, надіслали окремі привітання. Зокрема:

Українське Бюро в Лондоні пише — «...Віriamo, що весь український загаль в дню 16 травня згадає Українську Господарську Академію не тільки словами, але й ділом, вступаючи громадно в члени Товариства Прихильників Академії. *В. Кисілевський*.

Українське Бюро в Берліні — «...Сподіємся що за допомогою українського суспільства вдасться вдержати Академію й надалі при житті та дати їй змогу працювати так, як це вона й досі робила на користь українського народу. Хай живе Українська Господарська Академія! За Бюро інж. *М. Селешко*».

Редакція часопису «Жіноча Доля» — «...В десяту річницю існування Славної Української Господарської Академії в Подєбрадах редакція «Жіночої Долі» в імені своїм і своїх читачок-господинь, засилає свої сердечні привітання цьому Джерелу Знання й бажає йому й надалі розсівати зерно науки на нашому рідному перелозі... Слава організаторам Академії! Слава професорському Зборові! Слава вихованцям Академії — інженерам, що несуть своє знання в рідний нарід! — *Редакція*».

Від поодиноких українських громадян.

«Захоплені переведеною працею. Найліпші побажання для майбутньої праці». *Ольга й Леся Петлюра*.

Перший Ректор Академії пише: «З нагоди десятиліття існування Української Господарської Академії прошу прийняти моє гаряче сердечне привітання. Душею своєю я завжди з Академією, в ці ж дні з особливою яскравістю пригадую перші наші кроки при утворенні на еміграції рідної вищої школи і почувую себе щасливим, що в такій важливій національній праці судилося мені взяти близьку участь. Дайже Боже, щоб Академія й надалі залишилася вогнищем і розсадником української культури. Проф. інж. *І. Шовгенів*».

«Безперечно, десять літ — є порівнююче короткий термін. Однак сума вкладеної праці, а головне — наслідки цієї мозольної праці є безмірно великі. За цей короткий час зреалізувалася наша давня мрія — утворилася традиція Високого Технічного Шкільництва, зміцнена реальними доказами в формі як многих соток технічних та економічно-господарських наукових праць, так і чисельних кадрів молодих дипломованих фахівців. При цій нагоді дозволяю собі висловити глибоку певність, що Українська Господарська Академія утримає непереривність традиції Української Технічної Високо-Шкільної Освіти. Слава Господарській Академії — нашій єдиній національній Політехнічній Високій Школі! Др. інж. *І. Феценко-Чопівський*».

«Дуже жалую що не можу враз з вами святкувати ваш ювілей. Прийміть найкращий прояв найширіших побажань. Проф. *Ст. Смаль-Стоцький*».

«Дуже радісно мені було одержати вістку, що наша школа дожила до цього першого ювілею. Зокрема приємно було мені одержати це запрошення, бо от уже чотири роки, як я відрізаний від безпосередньої праці в рідній школі. Але повірьте, що я завжди дуже уважно стежу за життям наших культурних установ на чужині й сподіваюся того часу, коли їм вдасться розгорнути активну діяльність в оточенні свого народу. Сподіваюсь, що й мені доведеться ще повернутися до праці серед свого народу. Прошу передати цей запізнений зза далекости привіт всім моїм колегам і студентам Академії, як є ще такі що зам'ятають мене. Проф. *Волод. Тимошенко*».

«Минуло десять літ тихої, уперто-інтенсивної наукової праці нашої Академії, що з'єднала коло себе десятки викладачів і сотні слухачів... Поступово провадилася продуктивна наукова робота, яка зараз почала звертати на себе увагу та будити зацікавлення з боку українського громадянства. Вітаю всіх з десятиліттям існування нашої Господарської Академії й бажаю їй дальшого розвитку, а всій Викладавчій Колегії — здоров'я, спокійного життя та повної

можливість провадити свою наукову діяльність для зросту нашої культури й зміцнення української національної справи. Проф. В. Біднов».

«...Хай розвивається Академія й далі та стане рівноправним членом поміж європейських Високих шкіл! Проф. Д. Рейхінштейн».

«...Ювілей Академії — велике свято української культури, свято всієї України! Слава Академії, слава всім її працівникам! Евг. Вировий».

«...Цілий інтелігентський світ мусить подивляти величезні здібності і невичерпану енергію, які проявила Українська інтелігенція, створивши таку поважну наукову інституцію на чужині, серед тяжких і несприятливих обставин. Хай живе Українська Господарська Академія на користь рідному народові, на многія літа! А. Лукашевич».

«...З нагоди десятиліття шлю щирий привіт. Августин Волошин».

«...Хай ювілейний день буде для Академії лише солодким відпочинком на важкій, але й тепер уже славній дорозі. Віват Академія, віват професори! П. Олесь».

«В десятиліття існування першої Української Господарської Академії пересилаю на Ваші руки, Високошаневний Пане Ректоре, привіт Піонірам та першим Керманичам цієї Інституції. Велика подяка і признання за Вашу працю і труд при поставленню Академії на цій престижу, на якому Вона опинилася! Честь Вам і слава за це, що Ви умілою рукою вхопили керму святині науки й дали українському народові зокрема, і культурному світові взагалі, кілька соток фахових працівників з європейською освітою, які по всіх закутинах широкого світа працюють і zarazом сповняють певну місію для свого Народу! Пересилаю для Вас, усіх Апостолів української науки і слова на чужині — низький поклін і остаю з повною пошаною до Вас і глибоким переконанням, що перетриваєте хвилене недоматання химерного життя і не випустите керми свого човна, яку Ви потрапили затримати й в найтяжшу бурю! У Вас Керманичі — вірять мільйони! Ольга Олександра Дучимінська».

При цьому було надіслано вірші в прозі, присвячені Укр. Госп. Академії: «Наступала червона орда з огнем, мечем і...

... і розлетілись сизі орли на всі сторони світа. Не було сили встояти, бо впала темрява переконань, стремління та безліч доріг життєвих замаячили... Всі йшли до одної мети, а різними дорогами...

І повсталася вежа вавилонська не мов, але переконань... І всі хотіли йти згідно, суцільним фронтом, а кожде йшло своєю дорогою, у своєму напрямку... У цій метушні, хаосі наступила червона хмара й все придавила...

І розсіпались молоді орли по білому світу... Лишили рідні тнізда, широкі лани, які їх учили любити волю, та вишневі сади, які квітчали їхні серця любов'ю великої Ідеї.

Летіли на незнане. Кожне у своїй душі несло велику любов Ідеї та надію здійснення її. Йшли з твердою постановою вернути побідниками...

І знайшлися Керманичі молодих орлів — повели їх дорогою праці і обов'язків та вказали їм напрям, яким можуть зайти у світ, а там і рідну Землю!

А там чекають їх широкі степи, вишневі сади і матері з туюю в душі... Чекають могили, які взяли в обійми тих, які ждали й не діждалися... Чекає їх Земля-Мати, яка виростила їх і викормила, з якої труди виссали віру й завзятість...

Жди! — Вони вернуться!

Хай в Тобі буде стільки віри, що у Них!».

16. V. 1932.

В ювілейний день Орлів.

«...Слово науки, це ліпша зброя в боротьбі за ідею. І десять років Академія міцно тримала в своїх руках цю зброю і ділала нею в напрямку досягнення нашої найвищої ідеї — вільної і незалежної України. Вірю, що недалекий вже

час її здійснення. Пошли ж Вам Бог сил і здоров'я в Вашій тяжкій, але почесній праці на користь нашої Батьківщини. Полк. *Б. Цибульський*.

«Десятиріччя безперестанна національно-наукова праця Української Господарської Академії в Подєбрадах навіть довела не тільки своєму народові, а й ворогам його, що в жилах цього народу ховається кров — криця, а в нерво-во-духовій істоті його виявляються джерела споконвічної упертості й духової витривалості разом з силою духовної творчості, як властиві ціх українського народу. Не тільки наукові скарби, створені професорами Академії, високо цінують її, а й те національне завдання, національне виховування й зміцнення молоді, як майбутніх захистників національної ідеї й державності України. Україна мусить перейти стадію, поруч з іншими, не тільки культурно-державного відродження, але й виявити ту приховану й придушену історичними обставинами силу генія в його творчості, як частину вселюдського поступу й все-світньої культури. У виконанню цього завдання полягала сила й значіння Академії, й вона виконала його з честю, а тому їй належить слава й дяка. Хай же живуть достойні представники й працівники Академії, хай живуть молоді наукові сили, створені тими працівниками науки. А Чехословацькому народові й його урядові вічна подяка. Ген. др. *М. Галин*. Письменник *І. Гаврилюк*, інж. *В. Гетьманченко*, проф. *К. Ребюк*, учитель *Чернуха*.

«...Надсилаю гаряче привітання персоналу Академії й щире побажання сил фізичних і душевних в згоді пережити тяжку світову кризу і врятувати від ліквідації єдиний український розсадник політехнічних наук. Мав приємність в минулому році ознайомитись з Академією і переконатись, що все зроблене в ній за короткий термін свідчить про великий організаторський хист, здібність і завзятість української інтелігенції. Хай же живе й процвітає Академія на користь і славу Української Нації і вічна вдячність братньому Чеському народу за його великодушність і мудре розуміння взаємної користі, приязні і співпраці націй. За це, дасть Бог, сторницею йому відплатить в короткому часі Український Нарід! Інж. *Е. Плюц*».

«В цей урочистий день пригадую незабутню осінь 1922 р. коли ми, студенти Академії, тільки що приїхали з Польщі, з таборів інтернованих. Обідрані, виснажені фізично, пригнічені морально. Гірше почуття після поразки у збройній боротьбі за визволення, почуття збільшене жахливими умовами таборового сидіння, робило з нас, ще молодих тоді людей, духових калік, що передчасно зістарілися. Академія відродила нас до життя. Дала нам нові сили до боротьби. Наповнила наше життя новим і глибоким змістом. Пригадую велике піднесення, з яким тоді всі бралися до роботи: і професура і студентство. Пригадую офірність, завзятість, відданість, що виявляли всі, хто зв'язаний був з Академією, у служенню цьому Подєбрадському огнищеві української культури. В день ювілею, в день, коли робляться підсумки і коли оглядаються на перейдений шлях, хочу ствердити, що наслідки праці Академії виявляються не тільки в кількості випущених інженерів, у числі видрукованих сторінок... Академія в найтяжчі часи емігрантського лихоліття відновила, відбудувала національну енергію, створила національне піднесення і завзятість, врятувавши від загибелі духової кількості молодих українських сил. Академія цю національну енергію розповсюджувала далеко поза свої межі. І поруч з оцінкою діяльності Академії, як національної політехнічної школи, що давала освіту українським інженерам і творила підвалини для української науки, поруч з цією оцінкою треба оцінювати її і як джерело національного піднесення, як той відтинок національного фронту, де в певний момент відступ був припинений і почалася нова офензива за нашу національну справу. Інж. *Є. Гловінський*».

«...Лише залишивши стіни її — Матері нашої — Академії, пізнаємо всю вартість її для нас, її вихованців. Не ми винні, що життя нас немилосердно топче і в жахливій боротьбі з нуждою не в силі ми — діти Академії — підтримати її матеріально. Але всеж таки з останнього хочу дати Академії свій пай

в 10 доларів річно, які почав складати. Дай Боже, щоб жила наша Славна Академія на чужині так довго, доки тріумфально не в'їде вона до Столиці України. Інж. С. Радзівєвський».

«...Від душі бажаю, щоби всі скарби духові і матеріяльні, яких здобули ми, дякуючи шляхетній допомозі наших братів Чехословаків, за всяку ціну були збережені на користь Українського народу й на славу Подебрадської Академії! Доля нашої Alma Mater перейшла тепер до наших власних рук. З метою удержання академії при животі ми кинули гасло: «Нарід собі!»! Сповнім же свій патріотичний обов'язок перед Народом і перед собою. Нехай ніхто не останеться глухим до цього великого історичного пориву. Докажемо світові, що вже й ми ємо дозрілими, що вже й ми навчилися любити й жертвувати.

В гору ж серця і до нової праці!

Ставайте, шикуйтеся дружньо в ряди

всі, як один — професори й хованці,

сійте насіння: Нарід собі!

Інж. В. Зазимко».

«З приводу десятилітнього ювілею Першої і на сьогодні єдиної української політехніки, широко вітаю Світлий професорський склад моєї Alma Mater — Української Господарської Академії — й складаю глибоку подяку за ту віддану й дбайливу наукову працю, якою Високодостойна й од нині Славетня Професура поставила нашу високу школу на такий рівень, що її диплом і титул інженера є гордістю й честю для кожного абсолювента, знання якого шанують і визнають чужинці. В цей історичний визначний день, як у життю Академії, так і в боротьбі цілого українського Народу, в глибокій пошані і з безмірною вдячністю низько схиляю голову перед пам'яттю передчасно померлих п. п. професорів і студентів Академії, що всю свою працю, навіть на шкоду своєму здоров'ю, віддали Славі Академії — гордошам українського народу. Хай живе, процвітає і славить українське ім'я Наша Висока Школа! Vivat Akademia! Vivat professores! Інж. В. Бибик».

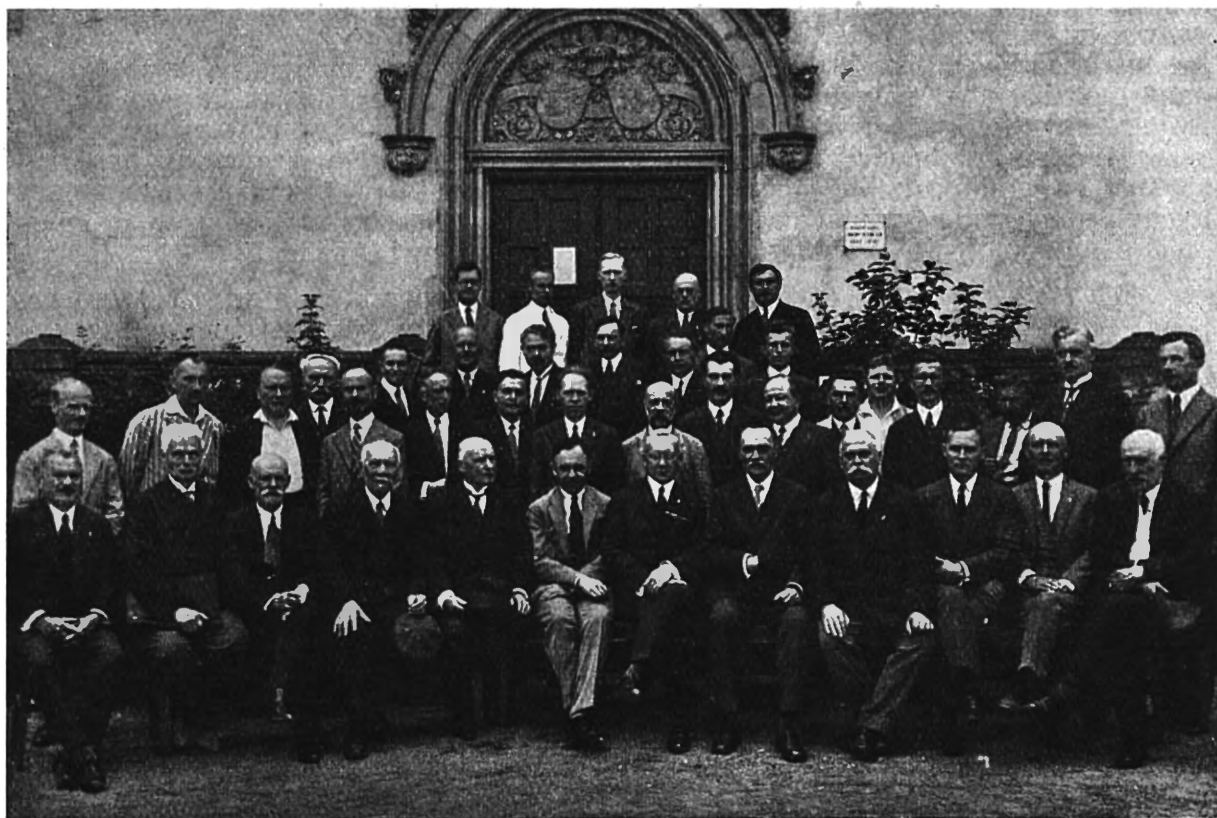
«...В день десятилітнього ювілею існування нашої «Alma Mater», шлю найсердечніші привітання з горячим бажанням, щоби вдалося перемогти всі труднощі на шляху до дальшого існування і розцвіту української національної Політехніки. Слава героям, що високо підняли й витривало несуть прекрасний прапор української культури! Для облегчення їх важкого змагання за удержання національної технічної школи складаю на conto Т-ва Прихильників У. Г. А. (по-за нормальним членським внеском) 25 кч. Інж. М. Литвицький».

«З нагоди ювілія існування Української Господарської Академії складаю оцим шляхом свої найщиріші побажання для будучности цієї нашої одної Високої Технічної Школи. Я сам, як вихованець Академії, маю змогу в житті пізнати, скільки користи принесла Академія для українського народу, а зокрема для української справи за кордоном. Сьогодні сотки вишколених в Академії інженерів працюють на всіх ділянках української дійсности з успіхом. Затяжна господарська криза не дає всім можливості розвинути той діяльності, що вони б хотіли розвинути. Так само й Академія не має змоги розвиватись так, як це було б бажаним для українського народу. Сподіємось одначе, що українському суспільству вдасться перебороти ті всі матеріяльні труднощі, що загрожують Академії, і... вдасться цю нашу одну Високу Технічну Школу вдержати... Інж. М. Селешко».

«...Я певен, що в цей великий день ми всі, що вийшли з стін дорогої нам Академії для праці на нашій народній ниві, хоч розкидані по цілому світу, все ж духово між Вами. Українська Господарська Академія дала нам знання, навчила нас самостійно працювати і національно загартовавши й зливши в національну єдність, випустила орати й засівати народню цілину. Врожай буде, й великий многостраждальний український нарід оцінить Вашу велику роботу й жертвенність для нього й віддячить. Інж. С. Паниця».

Лекторський склад Академії та Матуральних курсів при УГА в 1922 р.

Лекторський склад Академії з р. 1922.

III. ВІДГУКИ ПРЕСИ.

На ювілейне свято Академії широко відгукнулася не тільки українська, але також і чеська преса. Багато великих чеських часописів, а також місцеві пресові органи, вмістили низку інформаційних статей про чинність Академії та перебіг ювілейного свята. Щодо української преси, то за даними Українського Історичного Кабінету в Празі, лише протягом травня місяця, в українських пресових органах вміщено про Академію 30 статей. Цей реєстр далеко неповний, бо в ньому взяті під увагу не всі місячники та фахові часописи з Краю.

Буде цікавим навести хочаб декілька уривків зі статей вміщених в пресі. Аграрницький «*Večer*», описуючи перебіг святочної академії, констатує, що «ювілейне свято пройшло дуже добре й було справді *славянським святом*, яке також було висловом визнання поступового руху чехословацького хліборобства».

«*Poděbradské Noviny*» докладно описуючи досягнення Академії, між іншим кажуть: «Академія з вдячності за гостинність, яку вона має на теренах Чехословацької республіки, уділила особливої уваги зближенню народів чеського та українського, намагаючись покласти підвалини для майбутніх їхніх господарських стиків... Без пересадки можна сказати, що Академія як з боку педагогічного, так і з боку наукового тішиться доброю славою в Чехословаччині й на чужині».

«*Polabské Noviny*» зазначають, що між іншим «українська еміграція дала чеському громадянству можливість етнографічно пізнати Україну. Мистецтво музичне, драматичне, народні типові танці та національні крої тішилися завжди великою увагою і вказували завжди й красу й інтелігентність еміграції.

Не тільки з боку наукового, але й з цього боку Академія репрезентувала себе понайліпше. Належить також сказати, що члени Академії заклали в Подєбрадах відділ місцевої сокільської єдноти, а пізніше утворили самостійну громаду «Український Сокіл».

...Оглядаючись на цілу чинність Академії, ми згадуємо, що той зоологізм, який штучно був викликуваний ворогами української еміграції, розвіявся й мусів, дякуючи шляхетним виступам професорського складу та більшості студентства, уступити місце найширшим почуванням. ...Те, що Академією було виконано — закінчують «*Polabské Noviny*» — з наукового й національного боку мусить принести найліпші овочі мрійній Україні. Обов'язком чеського суспільства є якнайширше взяти участь в ювілейному святі Академії».

«*Лазне Подєбради*» (курортний часопис) зазначає, що «для українського народу Академія набуває великого значіння, поскільки вона є єдиною вільною науковою трибуною для української національної технічної науки».

«*Діло*» вмістило декілька статей про Академію. В одній з них (4. VI. 1932, ч. 122) цей часопис пише: «У нас, на західних землях, абсолюенти Української Господарської Академії добре відомі. Найбільше працює тут агрономів та економістів-кооператорів, хоч не бракує теж абсолювентів інших відділів Академії. Всі вони працюють вже декілька літ та виказали не тільки рівноартну працю з абсолювентами інших подібних високих шкіл, але до того показалися добрими громадянами та організаторами. Майже в кожній з наших установ працюють абсолювенти Академії, є вони так у краю, як теж і в центральних установах. «Сільський Господар», Маслосоюз, Ревізійний Союз Укр. Кооператив мають цих абсолювентів при праці на визначних місцях, Повітові Союзи Кооператив та Філії «Сільського Господаря» і відділи Маслосоюзу бачать цих абсолювентів при щоденній праці на периферії. І всюди вони сповняють своє завдання в кожному разі не гірше, ніж інші, які покінчили чужі високі технічні школи за кордоном. Так то Академія поповнила ряди наших фахівців у краю новими силами та цим дала можливість розвинутися неодній ділянці нашої краюї праці».

...Тому теж треба повітати ініціативу «Сільського Господаря» та інших

наших установ, що рішило створити Комітет для допомоги Академії, який зайнявся би збиранням потрібних фондів через вербовання членів до цього Товариства (Прихильників УГА. *Ред.*) на західних землях. Ми обов'язані тим більше до того, щоби допомогти Академії, бо її абсолювенти працюють якраз для наших західних земель у великому числі, а майбутні наші праці так у ділянці техніки, як і економіки, вимагатимуть на будуче нових сил, яких нам не дасть ні одна чужа школа. Тому підтримка краю у цій справі необхідна. А вона буде великою моральною підтримкою для творців і працівників Академії, які серед небувало важких матеріяльних умовин творять українську технічну науку, користуючись сприятливими умовинами праці в Чехословацькій Республіці».

«Новий Час» (Львів з 18. V. 1932 р. ч. 106) в статті під заголовком «Шляхом духової соборности» між іншим пише: «Ця заслужена Висока Школа (Українська Господарська Академія. *Ред.*) як в складі своїх професорів, так і в лавах студентства, зосередила Українців із Великої України і з Галичини, Волині, Зеленої Буковини далекої Кубані і навіть почасти з Зеленого Клину. В тісній співпраці ця наша національно свідомо інтелігенція, переборюючи всі перешкоди, розвинула широку акцію підготовки до відбудови українського господарства та знань».

Американська «Свобода» (Дж. Сіті 7. VI. 32 р. ч. 131), описуючи перебіг ювілейного свята Академії між іншим зауважує: «Цей ювілей мав далеко ширше значіння, ніж свято в нормальних умовах існуючої будьякої, хоч би й занадто заслуженої, високої школи. Це було передовсім національне свято гнобленої й утискуваної ворогами української культури. Це був один з доказів нашої дозрілості — доказ, що культурно наш нарід стоїть на західно-європейському рівні. Це було свято нашої придатності власними інтелектуальними силами, без опекунів, будувати теоретичні підвалини технічного й господарського розвитку українського народу».

Та ж сама газета в передовій статті з дня 13 червня 1932, ч. 136, під заголовком: «Своя школа на свою землю», пише: — «Вже багато писалося про десятилітній ювілей Української Господарської Академії в Подєбрадах. Бо якжеж не писати? Це ж перша того роду українська школа, створена в важких умовинах емігрантського життя. А до того існуюча на чужій землі. Коли в таких обставинах ота Академія могла повстати, розвиватись і дістати від чужих учених признання дійсної наукової інституції, то це неабиякий культурний наш здобуток».

І коли з тої Академії вийшли вже понад 500 українських інженерів, то це теж великий плюс, коли думаємо при тім от хочби про господарську розбудову нашого краю і про власні сили. Тому вже навіть ті аргументи промовляють за те, щоби доложити всіх зусиль, щоби Українську Господарську Академію вдержати при життю, навіть у тім випадку, колиб тягар цього вдержання цілковито впав на плечі українського народу. І тому зазив знайти три тисячі свідомих громадян, котрі погодилися б платити річно по 10 дол. на вдержання Академії, повинен знайти якнайширший відгомін.

...Ми не сміємо допустити до ліквідації Української Господарської Академії в Чехославащині, але разом з тим ми маємо ставити справу так, як її вже поставили наші браття на Закарпатській Україні коли проголосим: «Українська Господарська Академія має бути на Закарпаттю».

«Народня Воля» (Скрентон, 14 червня 1932. ч. 67) пише: «...На всіх окупованих чужинцями українських землях, українські високі школи й поодинокі катедри в університетах знищено (у Чернівцях і Львові), а на Великій Україні в технічних школах ще й досі панує російська мова. В цей час українські імігранти у Чехославащині створили свої високі школи і між ними найвизначнішу — Подєбрадську Академію».

...УГА уже десять років виконає велике завдання — готує будівничих українського народнього государства.. Сотки інженерів-українців покінчили цю

школу і багато з них виявили себе добрими працівниками... На жаль, дальша праця Академії стоїть під загрозою... Коли б українцям удалося вдержати свою єдину технічну школу, то це булаб найбільша заслуга у нашої еміграції перед українським народом на довгі десятиліття років».

«Канадійський Фермер» (Вінніпег Ман. 1. VI. 1932., ч. 22), пишучи про 10-літню чинність Академії, так пояснює причини її розвитку: «...Жадна заборча рука чужих сил не в стані припинити того органічного потягу до соборности нашої нації, який є логічним висновком поступу національної свідомости серед народніх мас. Позбавлена можливости об'єднано працювати на будь-якій частині своєї рідної землі, українська еліта зі всіх українських земель відібралася за кордон для того, щоб там започаткувати відразу декілька огнищ української науки та високої освіти»...

Канадійський «Український Голос» (ч. 23) умістив дуже гарну статтю — «Нарід — собі», в якій незвичайно цікаво споляризовано цю засаду, маючи на увазі дальшу долю подбрадської політехніки. Автор слушно запитує й відповідає: «Коли Академія впаде, — хто буде винний: ми самі, чи хтось інший? — Ясно, що ми самі!» Тому він закликає всіх до праці, щоб У. Г. А. була врятована, доки ще не пізно. «Ми мусимо швидко рухатися, мусимо збирати найменший гріш, але від усіх і при всіх нагодах, а тоді ми не лише одну свою Академію збережемо, а ще й десять нових поставимо»...

Європейський кореспондент шікагської газети «Січ» (ч. 14) в цікавій статті «Свято і Будні», трактує це саме питання, ясно конкретизуючи його. Отже про збереження У. Г. А. каже він, «має... думати не абстрактний «український нарід», а конкретно кожний з нас: професор і хлібороб, священник і робітник, лікар і адвокат, фермер і кооператор, урядовець і купець». «Справа подбрадської Академії — читаємо далі — одна із справ, що стоїть на великому історичному шляху, котрий стелиться перед Українським народом». Стаття кінчається закликом до заокеанських побратимів: «Тепер черга за нашими українськими американськими організаціями»...

З великим захопленням про У. Г. А. пише в «Америці» (ч. 83) молодий американський земляк, п. *Антін Лотович*, що недавно відвідав її. Ось кілька уривків з його незвичайно цікавих спостережень:

«Сьогодні пишу з одушевленням. Я найшов українців ідеалістів. Не таких ідеалістів, що сидять і сподіваються найкрасшого, але таких що ідуть і виконують діло. Сьогодні я відвідав рештки Української Господарської Академії в Подебрадах. Це дійсно може зачудувати, що українці можуть мати таке випосадження в чужій державі. Там бачив я доволі матеріялу, щоби уладити університет навіть в Америці.

Найцікавіші результати праці *студентів*. Я бачив там архітектуральні рисунки, виконані у таких подробицях і з такою неймовірною терпеливістю, що таких праць годі подибати в Америці. *Я в Америці мав нагоду оглядати подібні праці, але ці в Українській Господарській Академії без перехвалювання треба поставити висше.*

А всі ті праці виконані у відношенні до України, її територій, рік, лісів і т. д. Праці ведуть в такий спосіб що коли *студенти покінчать науки, вони не тільки добрі інженіри, але також українці з добрим і потрібним знанням*. Цей вишкіл має на меті створити спеціалістів, коли Україна стане самостійною державою і буде їх потребувати.

Хочу зазначити, що тамошні українські студенти стоять висше від чехів. Там є кількох чеських професорів, котрі це заявляють, додаючи, що українці-студенти працюють з одушевленням, бо мають перед собою до здійснення великий ідеал...

Я радив би американським українцям, що ідуть до Європи, поступити до Подебрад, оглянути Академію, то може більше чулись би українцями і були терді своїм національним іменем»...

До цієї статті редакція «Америки» долучила отаку примітку: «Від себе додаємо до цього листа, що перше кождий повинен його прочитати.

А друге, слід би дійсно американським Українцям призадуматись і ближше зацікавитись тією високою культурною установою, яку створили українські патріоти діла, праці і труду, на еміграції в чужому краю, не для себе і не для слави, але для України».

Ужгородська «Свобода» (22. V. 1932 р., ч. 20) в передовій статті під заголовком «Українська Господарська Академія має бути на Підкарпатті», пише: «Академія власне не є вже школою еміграційною, нужною метою якої було — обслужити в першу чергу еміграцію, а є вже школою всенационального значіння... Лиш один логічний і єдино доцільний вихід видимо з того положення, в якому зараз знаходиться Українська Академія — се *перенесення* її на нашу країну, з замку короля Юрія в Подебрадах до замку Корятсвича на Подкарп. Руси. Чи не була б сія *історична* подія записана золотими літерами до книжки чесько-українських зносин? Ми жадаємо переселення до нас Української Господарської Академії».

«Сільський Господар» (Львів, 15. V. 1932 р., ч. 10) пише: «Академія причинилася до значного поширення наукової та фахової літератури в мові українській. Вона, нарешті, зробилася може найбільшим організуючим центром укр. інтелігенції закордоном. Вона задовольнює потреби не лише еміграції — своєю діяльністю, вона обслуговує цілу націю українську. Співпрацюючи з різного роду чужинецькими науковими установами, вона причинилася до широкої пропаганди нашої національної ідеї. Для чужинців вона є живим свідком культурної дозрілості нашого народу та його національної окремішності»..

«Кооперативне Молочарство» (Львів, в ч. 6, з 1. червня 1932 р.), інформуючи про чинність Академії, констатує: «Академія розвинула продуктивну діяльність, даючи цінні надбаня всьому укр. народові та створюючи культурний осередок фахової освіти... Завданням Української Господарської Академії вишколити теоретично й практично абсолювентів, які зуміли би самостійно працювати на полі економічного відродження. Це завдання виконує Академія з повним успіхом.

...За цей величезний і успішний вклад праці належиться Академії повне признание. І це признание висказала українська Нація Академії з нагоди святкування першого її десятиліття»...

«Тризуб», шукаючи причин успіху й внутрішньої сили Академії, констатує: «...громадський підхід до справи, рішучий розрив з так звиклим для старих, «справжніх» високих шкіл формально-байдужим відношенням до студента, був, є і буде тією питомою рисою, що ставить Академію, як шкільний заклад, на цілком особнє місце... В ідеологічній та практичній силі цих принципів, в них і лише в них, лежить головна причина успіху Академії, як школи, секрет її життєвих осягнень. Правдивий патріотизм, патріотизм буденної праці, скерований до однієї мети й підготовки досвідчених старшинських кадрів тієї армії, що вивойовуватиме господарсько-технічну відбудову України, — ось той стимул, що ніколи не зраджував проводирям Академії, що надавав усім цим працівникам сили і охоти до дальшої праці»...

«Літ. Наук. Вістник» (Червень 1932 р.) в статті «Подебрадська Академія» за підписом *Бувший студент*, характеризуючи повстання УГА та її окремішності, каже: «Академія повстала дуже хутко зі своїми лябораторіями, кабінетами, приладдям... Ми занадто були «матеріал», щоб побачити десять літ Академії — «з боку», очима обсерватора. Але навіть і нас часами вражало виняткове видовисько того, як росла по лябараторіях, по аудиторіях, по креслірках — *людська особистість*; як з шореткого, часом примітивного «чорноземного» матеріялу з кожним викладом, іспитом все виразніше формувалася *постать*, з'являлись нові грані, нові риси. Кажу, звичайно, не про старих студентів, що

потрапили до Академії після вимушеної перерви — закінчити освіту. Кажу про той чималий відсоток студентства, що форсував матуру часом рівнобіжно зі студіями на першій курсі (вільними слухачами) Академії.

Скептики скажуть, що ця досвідна стація, якою була Академія, часами може набирала теплярного характеру. Розуміється, що Академія виросла на спеціально обробленому ґрунті. Але все ж на цій ґрунті виріс міцно насичений культурою осередок справжньої (може й лабораторійно виформованої) *національної інтелігенції*, що ним була разом з подебрадською українською колонією, Академія.

«Кооперативна Республіка» (Червень 1932 р.) з приводу десятиліття Академії пише: «...В Академії, як і в інших вищих школах на чужині, знайшла можливість розвитку вільна й незалежна українська наука. Тут виховалися нові кадри укр. інтелігенції — після того, як не знайшлося для них місця на рідних землях. ...Заслуги Академії на полі української науки і перед українською нацією такі великі, що їх не можна ані докладно представити, ані належно оцінити в коротких з кончності журнальних чи газетних статтях. Вони чекають вже свого дослідника, який з повною компетенцією вався б за цю працю. ...Ідея заснування рідної української високої політехнічної школи на чужині повстала, мабуть не випадково, в найбільшому і найкраще зорганізованому осередкові української соборницької еміграції з усіх земель України — там, де були всі дані, а передовсім політичні умови для її розвитку: повна свобода в правдивій демократії, — в Празі. ...Не будемо на цьому місці зупинятися хочби й над самими вислідами десятилітньої праці УГА, тобто повторювати б. м. те, про що писала вже ціла наша преса. Зі свого обов'язку не можемо однак без особливого підкреслення поминути того факту, що Укр. Госп. Академія була тією школою, що до осені 1931 р. дала нашому народові 148 молодих інженерів-еконістів, з котрих не мале число працює на зах.-укр. землях, зокрібно ж в кооперативі, — та не згадати поважного різностороннього наукового доробку Української Господарської Академії, а зокрібно в ділянці кооперативного знання».

Той же самий журнал в незвичайно гарній статті *Д-ра К. Коберського* — «Подебрадська Політехніка» (VII—VIII, 1932), яскраво змальовуючи *всенациональне* значіння У. Г. А., робить такий висновок:

«Зроблено за 10 літ величезне діло після програми, наміченої в перших роках по розгромах. Воно, це діло, ще далеко не докінчене і тому булоб надзвичайною шкодою для української справи, якби сталося те, у що не хочеться й вірити, щоб Укр. Господ. Академія малаб підлягти ліквідації! Не хочеться вірити тому, бо вона така потрібна, не хочеться й допустити, щоби ці культурні надбання і той моральний капітал могли впасти жертвою господарської кризи. Чи не знайдеться можливості перенести Академію туди, де вона тепер найбільш потрібна — на етнографічну українську територію?

Академія — це нині *всеукраїнська* культурна цінність. Щоб там не було колись і де — *сьогодні вона — це добро Соборної України*. Ми мусимо її підтримувати. Віримо, що її учительський склад, якщо вдасться Академію удержати, виховуватиме й далі нашу молодь на свідомих українських громадян-соборників, вірних українським незалежницьким і демократичним традиціям, так, як вони й досі одушевляли Академію у муравинній праці».

(Відбиток з «Українського Інженера», ч. 4, 1932 р.).

